

Jaarprogramma FVA 2025

Bron: Maarten Feenstra

Inhoudsopgave

Inleiding	05	Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst	49
Hart van de stad	07	Pampus - Werkagenda.....	49
Station en stationsomgeving.....	07	Pampus - Zakelijk traject.....	50
Almere Centrum.....	08	Preventieve wijkaanpak	50
(Rondje) Weerwater.....	10	Smart mobility corridor Flevoland - Schiphol	51
Werkagenda Centrum Almere 2040	11	AlmereLAB	51
Leer- en werkomgeving	13	Versterken regionale en strategische inzet	51
Flevo Campus	13	Economie.....	52
Internationale Campus	15	Onderwijs	52
Kenniscampus Stadshart.....	15	Cultuur.....	52
ICT Tribe Almere.....	16	Werkagenda Centrum Almere 2040.....	52
Leven Lang Ontwikkelen en triple helix (spoor 2 en 3).....	17	Financieel overzicht 2025	55
Groeiagenda (voorheen AlmereLab)	18	Voeding van het Fonds en verdeling over de overheden.....	57
Circulaire economie en energie	21	Voeding van het Fonds.....	58
Circulaire economie	22	Risicoreservering.....	58
CityLab Stedelijke grondstoffen	22	Bijlagen	61
Competite Upcycle City 2.0	22	Bijlage 1: Voorwaarden Fondsbeheer	61
Stedelijke grondstofstromen.....	23	Bijlage 2: Algemene afspraken met programmalijnen.....	61
Grondstoffendepot	23		
Praktijk- en innovatie centrum Circulaire Economie (PRICE) 24	24		
Stedelijk voedselsysteem	25		
Duurzame energie.....	26		
Energiefonds.....	26		
Balanceren energienet.....	26		
Cultuur, toerisme en sport	31		
Kustzone Poort	31		
Museale voorziening.....	32		
Nationaal Park Nieuw Land – Almeersepoort.....	33		
Culturele strategie.....	34		
Sport en bewegen in de openbare ruimte	36		
Topsport.....	37		
Buitenzwembad	37		
Vernieuwend wonen	39		
Bouwen door de buurt.....	40		
Who Cares	40		
Groene en waterrijke identiteit	43		
Unieke landschappen: Almeerderhout en Eemvallei	43		
Stadsbos Almeerderhout	43		
Eemvallei.....	44		
Excellente groene en gezonde leefomgeving.....	45		
Ecologische verbindingen	46		

A decorative graphic on the left side of the page consists of a vertical column of white rounded rectangles. The rectangles are arranged in a staggered, overlapping pattern, with some appearing to be nested or connected by thin lines, creating a sense of depth and movement. The background is a solid, vibrant red color.

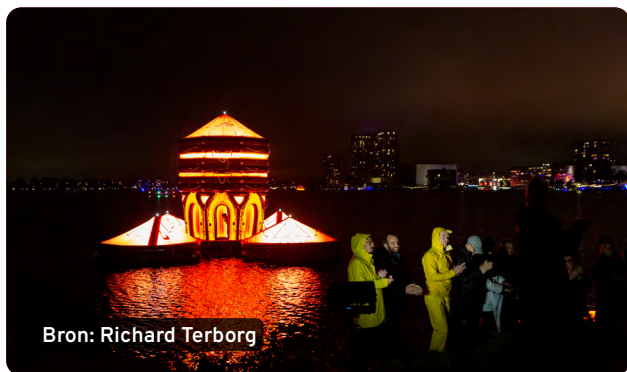
Inleiding

Inleiding

In 2013 is de Rijkstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer inclusief de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 vastgesteld. Hierin staan de regionale opgaven beschreven op het vlak van ecologie, bereikbaarheid en verstedelijking in de oostflank van Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Ook zijn afspraken gemaakt onder welke condities Almere met 60.000 woningen kan groeien. De afgelopen jaren zijn op basis van deze afspraken al veel resultaten geboekt. Er wordt fors in het spoor geïnvesteerd om meer treinen te kunnen laten rijden. De autobereikbaarheid is verbeterd door verbreding van de A6-A1-A9. De Markerwadden zijn succesvol gerealiseerd. Tevens zijn de ontwikkelingen in Almere goed zichtbaar. De gebiedsontwikkeling Oosterwold is volop in uitvoering. Almere heeft twee hogescholen binnen de stadsgrenzen. Vanuit het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) zijn diverse projecten gerealiseerd en in uitvoering. In 2025 wordt met vele partners in stad en regio doorgezet op de lopende projecten van de tweede tranche. Na flinke investeringen in het Weerwatergebied (o.a. Esplanade, lange en korte Rondje Weerwater en de Weerwaterbrug), ligt de focus volgend jaar vooral op de programmering in het gebied, met evenementen als het lichtkunstfestival ALLUMINOUS, maar ook de Urban Sports Games. Ook op andere plekken in de stad worden in 2025 weer vele recreatieve en culturele activiteiten georganiseerd, onder andere door Stichting StrandLAB en bij Natuurbelevingscentrum De Oostvaarders. In het voorjaar vindt het jaarlijkse watersportevenement Dutch Water Week wederom plaats voor de kust van Almere Poort. Het boscomplex Almeerderhout wordt verder ontwikkeld tot een icoon van de groene en gezonde stad: het stadsbos van de toekomst.

Bron: Richard Terborg

In 2025 wordt er een belangrijke stap gezet in de transitie van lineair naar circulair werken, met de inrichting van het Grondstoffendepot op industrieterrein de Vaart. Voor Flevo Campus ligt volgend jaar vooral de uitdaging om het Hortus terrein i.s.m. de partners en stakeholders verder vorm te geven. Met die reden is Flevo Campus een vestigingsonderzoek begonnen gericht op het bedrijventerrein De Steiger.

Bron: Maarten Feenstra

Samen met het ROC Flevoland, Windesheim, Aeres en het bedrijfsleven wordt de inzet op onderwijs en economische ontwikkeling voortgezet. De focus van het sleutelproject 'Levenslang ontwikkelen en triple helix' verschuift wel steeds meer naar de derde tranche van het FVA, de Groeiagenda en Regio Deal Nieuw Land. Het sleutelproject gaat op in concrete vervolprojecten die kunnen worden gerealiseerd door plannen en financiering die zijn gemaakt in dit sleutelproject.

Het proces om gezamenlijk te komen tot een uitgebalanceerde invulling van het Meerjarenprogramma 2025-2029 is nog niet afgerond. Hierover vindt dit jaar nog een besluitvorming plaats in de gemeente, provincie en het Bestuurlijk overleg Almere 2.0.

01

Hart van de stad

Bron: Richard Terborg

Hart van de stad

Om Almere op de lange termijn een rol als onderscheidende kern binnen de grootstedelijke regio Amsterdam te laten vervullen, krijgt het hart van de stad de komende jaren een forse verstedelijkingsimpuls. Er wordt toegewerkt naar een centrum met een voorzieningen-niveau en functiemix dat hoort bij een stad van 200.000 tot 300.000 inwoners.

Het gebied wordt zichtbaar en voelbaar als hart van de stad, krijgt een sterkere regionale betekenis en wordt dé ontmoetingsplek voor zowel bewoners als bezoekers. Het hart van de stad is levendig, verrassend en aantrekkelijk. Het is een samenhangend gebied rond het Weerwater en

heeft betekenisvolle ontmoetingsplekken, pleinen, parken en aantrekkelijke verbindingen en entrees. Het hart van Almere kent een grote mate van functiemenging en daardoor een sterke interactie tussen wonen, werken, leren en recreëren.

Programmalijn 1: Hart van de stad	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Station en stationsomgeving	0	0	0
Almere Centrum	-1.425	-675	-2.100
Rondje weerwater	-380	0	-380
<i>Werkagenda Centrum Almere 2040</i>		0	0
Subtotaal programmalijn Hart van de stad	-1.805	-675	-2.480

Bedragen € x 1.000

Station en stationsomgeving

Het station Almere Centrum is een knooppunt van vervoer. Het is een combinatie van een treinstation, busstation, fietsenstalling, taxistandplaats en een verbindingzone voor voetgangers aan de noordzijde en het centrum.

Dit project is afgerond.

Almere Centrum

Het centrum van Almere heeft zich in de afgelopen tien jaar ontwikkeld tot een aantrekkelijk gebied. Dit is dankzij de intensieve samenwerking van ondernemers, vastgoedeigenaren, bewoners, instellingen en de gemeente. Alle partijen hebben substantieel geïnvesteerd in de openbare ruimte, de marketing, het vastgoed en de stedelijke voorzieningen.

Almeerdere en steeds meer bezoekers uit de regio kiezen voor dit centrum vanwege het gevarieerde en eigentijdse aanbod, de eigen sfeer, het gemak, de gastvrijheid en de bijzondere evenementen. De komende jaren wordt deze koers doorgezet vanuit een gezamenlijke visie met centumpartners (Almere Next Level – eeuwig jonge binnenstad). Doel is om concrete impulsen te geven aan een centrum dat zichtbaar en voelbaar het hart van geheel Almere is, een sterkere en onderscheidende regionale betekenis krijgt en dé ontmoetingsplek wordt van steeds meer bewoners en bezoekers.

Gebiedsgerichte versterking van het centrum

Een gebiedsgerichte versterking van het centrum betekent het verder intensiveren van de functiemix in combinatie met de herinrichting en programmering van de openbare ruimte.

Het sleutelproject bestaat uit:

- Het optimaliseren van de functiemix;
- Een hoofdroute met karakteristieke pleinen en een groene loper, op basis van het visiedocument van kunstproducent The Mothership;
- Een hierop afgestemde en wisselende programmering;
- Het intensiveren van de unieke samenwerking.

Financiën

Voor 2025 wordt er een claim gedaan op het FVA van € 1.425.000. De beheergelden worden niet apart aangevraagd. Met het besluit zoals genomen in de Stuurgroep Almere 2.0 d.d. juni 2017 zijn de extra beheerlasten die gemoeid zijn met het gehele uitvoeringsprogramma Hart van de Stad, voor de eerste 5 jaar financieel in basis geregeld. Voor de resterende periode ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeente (afdeling Stadsruimte) conform afspraken april 2021.

Mijlpalen 2025

- Realisatie projecten vanuit o.a. de visie Zeegroene Loper (afhankelijk van initiatieven derden)
- Start realisatie uitvoering vergroening UMB-winkelgebied
- Oplevering vergroening UMB fase 1
- Start realisatie uitvoering vergroening UMB fase 2
- Uitvoering evenementenkalender en programmering Almere Centrum

Bron: Richard Terborg

(Rondje) Weerwater

Het Weerwater is het centraal gelegen water in Almere. Het Weerwater wordt dé plek waar Almeerders komen om te sporten, te recreëren en elkaar te ontmoeten. Bestaande wandel-, fiets- en sportroutes rond het Weerwater worden aaneengesloten en van een uniforme en bijzondere uitstraling voorzien.

Ook is er een in architectuur en beleving bijzondere brug voor fietsers en voetgangers aangelegd tussen Filmwijk en Hortus. De Weerwaterbrug is hiermee de verbindende schakel tussen Almere Centrum en de Zuidoever van het Weerwater. Als onderdeel van de 8-pleinenstrategie Almere Centrum is de Esplanade een aangename verblijfsruimte in het centrum, met continue evenementen die 'te gast zijn'. Kernwoorden voor dit sleutelproject zijn: ontmoetingsruimte, flaneerplek, ontspanning, intimiteit en toevoegen van functies. De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in het Weerwatergebied. De Esplanade is vergroend, er is een stadsstrand aangelegd, de Weerwaterbrug is gerealiseerd en zowel het lange als het korte Rondje Weerwater ligt om het Weerwater heen.

Voor 2025 ligt de focus vooral op programmering in het gebied. Het doel is om het dagelijks gebruik (recreatie en activiteiten) van het Weerwatergebied te stimuleren. Daarom zijn er de afgelopen tijd diverse functies en activiteiten op de oevers en langs het Weerwater toegevoegd.

Daarnaast wordt ingezet op evenementen en wedstrijden op het Weerwater. Voorbeelden zijn het lichtkunstfestival ALLUMINOUS, activiteiten rondom duurzaamheid en voedsel door Stichting Weerwoud i.s.m. met Flevo Campus. Maar ook Almere Floats en Urban Sports Games.

Financiën

Voor 2025 wordt een bedrag van € 380.000 geclaimd bij het FVA. Deze middelen zijn bestemd voor programmering. De fysieke ingrepen uit het programma Rondje Weerwater zijn afgerond.

Mijlpalen 2025

- Programmering: doorlopend in 2025

Werkagenda Centrum Almere 2040

Werkagenda Centrum Almere 2040 is één van de onderdelen uit de Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst. Met de inzet vanuit de Werkagenda wordt voortgebouwd op de inzet en doelstellingen van de programmalijs Hart van de stad en worden de opgaven van het Perspectief Almere, stad met toekomst voor het Centrumgebied verder gebracht.

Het centrum van Almere ontwikkelt zich verder door tot een duurzaam en kwalitatief hoogwaardig centrumgebied dat uitstekend verbonden is met de regio. Het is het sociale, economische, sociale en culturele centrum van de stad en er is dan ook sprake van intensief ruimtegebruik met een concentratie en mix van wonen, werken, en diverse stedelijke en culturele voorzieningen. Werkagenda Centrum Almere 2040 is een traject dat samenwerking zoekt in het ruimere gebied rondom de binnenstad van Almere en bekijkt hoe deze samenwerking kan worden vormgegeven.

Het doel van deze zoektocht is dat het gebied met haar centrumfunctie en (stedelijke) voorzieningen een grote rol speelt in het functioneren van de stad en regio. De focus ligt op het organiseren en uitwerken van wat nodig is om tussen 2030 en 2040 de ontwikkeling van Centrum Almere met beoogde kwaliteit en vereende krachten verder te brengen.

Financiën

Alle reeds aangevraagde middelen vanuit het FVA zijn benut. Er worden voor 2025 geen nieuwe middelen aangevraagd.

02

Leer- en werkomgeving

Bron: Maarten Feenstra

Leer- en werkomgeving

Almere zet zich in voor een goede, complete en kwalitatief hoogwaardige onderwijsinfrastructuur. Almere wordt een stad waar alle mensen hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen, een leven lang.

Een stad waar het onderwijs naadloos aansluit op de arbeidsmarkt, waar ondernemerschap en innovatie floreren, en waar Almeerse jongeren in hun eigen stad kunnen blijven wonen om te studeren. Een stad waar kennisinstellingen, bedrijven, studenten en werknemers zich graag willen vestigen omdat hier altijd goede werknemers te vinden zijn, er een innovatief en ondernemend klimaat

heerst, en in samenwerking wordt gewerkt aan nieuwe kennis en producten. Met de ligging aan de oostkant van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en aan de rand van het productiegebied van Flevoland, biedt Almere volop kansen voor de ontwikkeling van een kennis- en economisch cluster.

Programmaliijn 2: Leer- en werkomgeving	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Flevo Campus	-2.925	-1.005	-3.930
Internationale campus	0	0	0
Kenniscampus Stadshart	-708	-2.500	-3.208
ICT Tribe Almere	-399	-2	-401
AlmereLAB - Groeiagenda		-198	-198
Levenslang ontwikkelen en triple helix (spoor 2 en 3)		-200	-200
Subtotaal programmaliijn Leer- en werkomgeving	-4.032	-3.905	-7.937

Bedragen € x 1.000

Flevo Campus

Met de ligging aan de oostkant van de metropoolregio Amsterdam en aan de rand van het productiegebied van Flevoland biedt Almere volop kansen voor Flevo Campus, hét kennisplatform dat zich richt op grootstedelijke voedselvraagstukken.

Flevo Campus is een gamechanger, een bruisende plek voor voedselinnovaties. Een versneller van de voedseltransitie in de hele keten. Dit doet Flevo Campus in actieve netwerken van ondernemers, onderzoekers, overheden en consumenten. Langs innovatieve wegen wordt gewerkt aan een duurzame voedsel economie en een gezonde leefomgeving. Flevo Campus is dé plek waar innovaties op het gebied van stedelijke voedselvraagstukken in de praktijk worden gebracht. Er worden labs, Summer schools, food pioneers programma's en denktanks georganiseerd.

Flevo Campus is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een volwassen kenniswerkplaats met een innovatief klimaat. De fysieke campus vind je in de wijk Hortus, met het Natural Pavilion, de nieuwbouw van Aeres Hogeschool, Food Forum van de provincie Flevoland en het starterspaviljoen, de Village.

Financiën

Voor 2025 wordt een claim op het FVA gedaan van € 2.925.000.

Flevo Campus heeft drie doelen:

- **Meer hoogwaardige kennis:** Flevo Campus trekt internationale studenten, topopleidingen, spraakmakende wetenschappers, succesvolle promovendi en innovatieve chefs naar Almere. Dit zorgt voor een toename van het aantal hoogwaardige kennisfuncties in de stad.
- **Versterking van de economische structuur:** Flevo Campus is een kenniswerkplaats voor innovaties en kennistoepassing van bedrijven. Zij worden daarbij gesteund door kennisinstituten als Wageningen University & Research en Aeres e.a. Hiermee versterkt Flevo Campus de lokale en regionale economische structuur.
- **Groei (internationale) reputatie:** Met Flevo Campus groeit Almere uit tot (wetenschappelijke) praktijkwerkplaats voor stedelijke voedselvoorziening. Dit komt de internationale reputatie van de stad ten goede.

Het kennis- en activiteitenprogramma van Flevo Campus is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een ware kenniswerkplaats. Via innovaties, experimenten en onderzoek worden oplossingen voor taaie stedelijke voedselvraagstukken gevonden. Ook fysiek heeft Flevo Campus de stap naar volwassenheid gemaakt door zich te vestigen als hoofdgebruiker van Natural Pavilion.

In 2025 zal Flevo Campus steeds meer laten zien dat de organisatie op bepaalde onderdelen onafhankelijk kan opereren door het genereren van derde geldstromen. Echter is het dan nog niet af. De afronding zal gedurende de 3^e tranche verder plaatsvinden.

Fysiek is de uitdaging om het Hortus terrein i.s.m. de partners en stakeholders vorm te geven. Met die reden is Flevo Campus een serieus vestigingsonderzoek begonnen gericht op het bedrijventerrein De Steiger.

Thema's:

- **Onderzoek:** Het onderzoeksprogramma Voedsel en de stad is onderdeel van een kennisplatform dat de toon zet in het debat over stedelijke voedselvoorziening en de relatie tussen consument en producent. Het initiatief is nauw verbonden met Aeres Hogeschool en WUR en mogelijke andere regionale kennisinstellingen.
- **Opleiden:** Denktank winter- en zomereditie, Innovatieklas Food, Master Urban Food Systems, opzet tweede masteropleiding, lectoraat Stedelijk voedsel en gezond leven, research fellows, nieuwe Chefopleiding en overige activiteiten aanpassen opleidingen.
- **Ontwikkelen:** Veldacademie en Food Cube.
- **Ondernemen:** Actieplan Lokaal voedsel/Flevo Food, vestigingsonderzoek innovatieve bedrijven in de voedselverwerking, voucher regeling en toegepast economisch onderzoek, agroforestry, Start up Village, Low Food Lab (laboratorium voor voedselvernieuwing) en overige activiteiten.
- **Projecten en activiteiten:** Floriade Dialogues, Flevo Campus Live, Meet ups, Groot Flevolands Voedseldiner, Virtuele bibliotheek, de Voedselambassadeur, Supermarkt van de toekomst en internationale activiteiten.
- **Fysieke ontwikkeling:** In afwachting van het vrijkomen van gereserveerde kavels wordt binnen de mogelijkheden de campus verder vormgegeven.
- Organisatie- en communicatie kosten.

Mijlpalen 2025

- Einde termijn lectoraat 'Stedelijke Voedselvraagstukken' aan Aeres Hogeschool. Lectoraat bij Aeres inbedden en zo continueren.
- De Associate Degree (niv. 5) Gastronomie en Ondernemerschap wordt voor de derde keer aangeboden.
- Doorontwikkeling Flevo Lokaal met meer producten in nog meer lokale winkels.

Internationale Campus

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) trekt meer dan ooit internationale bedrijven naar zich toe en gevestigde bedrijven breiden uit. De regio wil deze aantrekkingskracht behouden en uitbreiden.

Naast werk, huisvesting en kwaliteit van leven, is de aanwezigheid van kwalitatief goed internationaal onderwijs een belangrijke randvoorwaarde voor internationale werknemers. Concreet geven bedrijven aan dat ze moeite hebben buitenslands personeel te werven omdat de kinderen niet naar school kunnen in de Amsterdamse regio. In de MRA is een Deltaplan internationaal onderwijs opgesteld om het aanbod aan internationaal onderwijs in de regio op korte termijn te kunnen uitbreiden. Met een internationale campus wil Almere een aantrekkelijk woonmilieu scheppen

voor internationale werkgevers en werknemers. Hiermee draagt dit sleutelproject direct bij aan de versterking van de internationale concurrentiepositie van de MRA Noordvleugel. In 2023 is de nieuwe Internationale School aan het Anna Park opgeleverd. De feestelijke opening heeft bij de start van het nieuwe schooljaar plaatsgevonden.

Omdat uitbreiding van de Internationale School momenteel nog niet aan de orde is, worden de middelen doorgeschoven naar 2026-2027.

Kenniscampus Stadshart

Windesheim groeit door naar een kenniscentrum voor de stad en regio. De hogeschool werkt samen met partners uit de regio aan onderzoek en toepassingen voor 'toekomstig samenleven'. Met dit onderwerp werkt Windesheim aan een inhoudelijk profiel dat de hogeschool en de regio versterkt. De hogeschool wil zo bijdragen aan economische bedrijvigheid en kennis en innovatie die neerslaan in de regio.

De eerste stap in de realisatie van het kenniscentrum is het programma Urban Innovation, waarmee in januari 2021 is gestart. Urban Innovation is de plek waar publieke en private partijen elkaar ontmoeten in onderwijs, onderzoek en praktijkvraagstukken. Het is een plek waar bedrijven en instellingen samenwerken met elkaar en kennispartners, en daarbij gebruik kunnen maken van een fieldlab (design- en testopstellingen). Betrokkenen ontmoeten elkaar en testen nieuwe vormen van samenleven, woonvormen en wijkopbouw. In het instituut is ruimte voor experimenten en innovaties op het gebied van technologische en organisatorische toepassingen. Dit betekent opnieuw verbeelden hoe wijken worden ontworpen, gebouwd en gefinancierd en hoe dat bijdraagt aan duurzaam samenleven. De ambitie is om nieuwe wijken te realiseren en bestaande wijken te transformeren zodat inwoners prettig samenleven.

Door het bij elkaar brengen van people centered urban design met de toepassing van de nieuwste technieken, worden duurzaamheid, betaalbaarheid, leefbaarheid en economische kansen gecombineerd. Door praktijkvragen te adresseren, studentenopdrachten aan de vraagstukken te verbinden, wetenschappelijk (actie)onderzoek uit te voeren en leertrajecten in de praktijk te ondersteunen, ontstaat samenwerking tussen professionals, studenten, onderzoekers, inwoners en beleidsmakers. Dit gaat bijvoorbeeld over vragen over de inrichting van wijkteams, de toepassing van domotica in de (ouderen)zorg of de stimulering van burgerinitiatieven.

De inhoudelijke doorontwikkeling van het hoger onderwijs maakt onderdeel uit van de programmalijn Leer- en werk-omgeving.

Fysieke ontwikkeling van de campus (inclusief de definitieve huisvesting van het hoger onderwijs) is onderdeel van de ontwikkeling van de binnenstad en is opgenomen in programmalijs Hart van de stad. Het Definitief Ontwerp Hogeschool Windesheim werd in 2023 omgezet en uitgewerkt tot definitieve aanvragen voor een omgevingsvergunning voor de realisatie. In 2023 werd tevens doorgewerkt aan inhoudelijk samenwerking met Windesheim, UvA, Aeres en VU wat ook in de fysieke campus een plek zal krijgen in de vorm van onder meer studiefaciliteiten. Vanuit het FVA is een bijdrage gereserveerd voor het realiseren van ruimtes voor een economische broedplaats in het nieuwe gebouw van Windesheim, studiefaciliteiten, communityvorming en programmering van congressen, onderwijsactiviteiten en webinars op de campus, met een sterke verbinding met de binnenstad en het Almeerse bedrijfsleven.

Financiën

Voor 2025 wordt er een bijdrage van € 0,7 miljoen gevraagd uit de FVA. Deze middelen worden ingezet op de volgende activiteiten bij Windesheim:

- **Onderwijs:** opzet interdisciplinaire minors en voorbereiding, opzet en ontwikkeling van een master, masterclasses en ander aanbod in het kader van Leven Lang ontwikkelen.
- **Onderzoek:** lectoraat en onderzoeksgroep Urban Innovation.
- **Samenwerking werkveld (fieldlabs):** programmering om praktijkvraagstukken op een structurele manier te verbinden aan onderzoek en onderwijs en fieldlabs op locaties in de stad waar deze praktijkvraagstukken uitgewerkt kunnen worden.

ICT Tribe Almere

Het project ICT Tribe Almere wil de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbeteren door studenten gericht op te leiden voor ICT-functies.

Er is een structureel tekort aan goed opgeleide ICT-medewerkers en Almere heeft een overschot aan MBO-ers die administratief of algemeen opgeleid zijn en een beperkt arbeidsperspectief hebben. Om deze frictie op te lossen is een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt van groot belang.

De gemeente Almere, ROC van Flevoland en Provincie Flevoland onderschrijven dit gezamenlijke belang. Laatste jaren is toegewerkt naar de oprichting van ICT Tribe Almere waar alle stakeholders samenkomen en een community rondom ICT vormen. Eind 2023 heeft dit geleid tot de oprichting van Stichting ICT Tribe Almere en de opening van de fysieke locatie bij het MBO-college in Almere Buiten.

De stichting staat inmiddels onder leiding van een directeur bestuurder en met een Raad van Toezicht. ICT Tribe Almere bevordert de groei en het gebruik van IT-talent in Almere en Flevoland door ontdekken, opleiden en matchen.

Met de bijdrage uit de FVA wordt ongeveer de helft van de kosten van dit sleutelproject gedekt. Hogeschool Windesheim en het bedrijfsleven doen aanvullende investeringen. Voor de fysieke ontwikkeling van de kenniscampus worden voor 2025 geen middelen aangevraagd. De gereserveerde middelen in het FVA voor de fysieke ontwikkeling worden na 2025 ingezet.

Mijlpalen 2025

Windesheim werkt de mijlpalenplanning op de genoemde activiteitenlijnen (onderwijs, onderzoek en samenwerking werkveld) jaarlijks conform afspraken uit in een activiteitenplan. Deze wordt in het najaar van 2024 vastgesteld. De middelen zijn beschikbaar gesteld onder voorwaarde van het vaststellen van dit activiteitenplan door de stuurgroep van de programmalijs Leer- en werkomgeving.

Windesheim is gehouden aan uitvoering binnen de vastgestelde (financiële) kaders en meldt middels de Voortgangsrapportages proactief wanneer afgesproken activiteiten niet of deels worden uitgevoerd.

Dit is gericht op mensen die in Almere en de nabije regio wonen en/of werken, volwassen en/of student, met of zonder baan, waaronder ook mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt. ICT Tribe Almere vergroot de kansen op werk, versterkt het vestigingsklimaat en stimuleert de groei van lokale ICT-bedrijven en de profilering van Almere op het gebied van tech en transitie. Daarnaast fungeert ICT Tribe als een gemeenschap die scholing, kennisuitwisseling en evenementen faciliteert.

Bron: Maarten Feenstra

Financiën

Voor 2025 wordt € 399.000 aangevraagd bij het FVA. De FVA-bijdrage wordt ingezet voor het aanjagen van ICT Tribe Almere als zelfstandig centrum voor de oriëntatie en om- en bijscholing van IT-talent. Het omvat gelden voor de verbouwing/inrichting van een fysieke plek in het ROC Flevoland, projectmanagement, marketing en communicatie en een proctoraat voor een periode van 5 jaar (2021-2025). Daarna moet het centrum financieel zelfstandig kunnen voortbestaan om de mismatch tussen vraag en aanbod in de regio op het gebied van IT-talent te helpen oplossen. De activiteiten op het gebied van onderwijs, trainingen en cursussen worden bekostigd door het ROC.

Dit gebeurt ook uit de opbrengsten van trainingen voor werkzoekenden, gefinancierd door uitkerende instanties, en commerciële trainingen, betaald door bedrijven. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst met het ROC opgesteld.

Mijlpalen 2025

- Uitvoeren programmering, waaronder oriëntatiesessies, omscholingen, bijscholingen, digivaardigheidstrainingen, kennisbijeenkomsten en IT-talent matching.
- Nieuwe samenwerkingspartners: 4
- Nieuwe betalende ledenpartners ICT Tribe: 15

Leven Lang Ontwikkelen en triple helix (spoor 2 en 3)

De economie van het relatief jonge Almere en Flevoland is nog niet volwassen. Er ligt een grote opgave voor de groei van de economie en de stuwende werkgelegenheid. Voor een goede balans in de stad en een evenwichtige gebieds- en mobiliteitsontwikkeling, zijn het realiseren van 40.000 arbeidsplaatsen in 'stedelijk' Flevoland tot 2050, waarvan 35.000 in Almere, essentieel (Manshanden, 2021).

Uit hiervoor genoemd onderzoek blijkt dat er voor Almere kansen liggen voor economische ontwikkeling op het gebied van technologieën die nodig zijn om de transitie naar een duurzame energievoorziening en een circulaire economie mogelijk te maken. De regio herbergt veel (inter)nationaal toonaangevende MKB-bedrijven met veel potentie, die bijdragen aan de transitie naar een duurzame energievoorziening en een circulaire economie.

Het groeitempo van deze bestaande bedrijven en de ontwikkelingskansen van nieuwe bedrijven in Almere, wordt op dit moment echter geremd door het ontbreken van voldoende technisch geschoold talent op alle opleidingsniveaus. Het huidige onderwijsaanbod is hiervoor niet toereikend. Investeren in technisch onderwijs op alle niveaus (en in hele onderwijskolom) zou de ontwikkeling in de jonge polder een enorme boost geven en de ingezette (jonge) groei versterken.

Ook is de ontwikkeling van technisch hoger en universitair onderwijs een zeer belangrijke aanvulling op de kennisinfrastructuur van Noord West Nederland. Hoogwaardig onderwijs op alle niveaus is essentieel voor persoonlijke ontwikkeling, maatschappelijke zelfredzaamheid en duurzame bestaanszekerheid. Dat vereist investeringen in onderwijs, onderzoek en innovatie. Daarnaast is het van belang om, naast het reguliere onderwijs, ook in te zetten op leven lang ontwikkelen en te investeren in doorlopende leerlijn.

Dit sleutelproject beoogt een effectieve aanpak (sleutelprojecten) te ontwikkelen gericht op: onderzoek & innovatie, talentontwikkeling, de profilering van de regio, ontwikkeling van netwerken en financiering.

Financiën

Voor 2025 wordt € 200.000 aangevraagd bij het FVA. De toekenning van de Regio Deal leidt in meerder opzichten tot een versnelling. De toekenning geeft regionale partners het vertrouwen dat de ambitie waar de afgelopen jaren over is gesproken en de inspanning die zijn gedaan ter voorbereiding leiden tot concrete kansen. We zien met name dat bedrijven meer dan ooit bereid zijn een concrete bijdrage te leveren. Daarnaast is de financiering een mogelijk om eerste stappen van de genoemde ambitie te realiseren.

Dit heeft invloed op het budget van 2024 en 2025 omdat het realiseren van het convenant en de uitvoer van de regio-deal in combinatie met de ontwikkeling van de groeiagenda een groot beroep doet op ambtelijke capaciteit.

Mijlpalen 2025

In 2024 en 2025 verschuift de focus van dit sleutelproject steeds meer naar de 3^e tranche van het Fonds Verstedelijking Almere, de Groeiagenda en Regio Deal Nieuw Land. Daarmee heeft dit sleutelproject zijn doel bereikt en gaat het op in concrete vervolgp- projecten die kunnen worden gerealiseerd door plannen en financiering die zijn gemaakt in dit sleutelproject. Concreet wordt vanuit dit sleutelproject nog een bijdrage geleverd aan onderstaande acties en mijlpalen:

- Bijdrage aan inhoudelijke planvorming Regio Deal Nieuw Land
- Start Tech Tribe
- Coalitievorming Universiteit
- Bijdrage placemaking campus stadshart en aantrekken talent

Groeiagenda (voorheen AlmereLab)

Het sleutelproject Groeiagenda (voorheen AlmereLAB) is geïnitieerd met als doel om samen met partners in Almere en daarbuiten duurzame en innovatieve ontwikkeling in de stad en regio te initiëren, te versnellen en op te schalen.

Op zo'n manier dat het voortbouwt op de dynamiek die is opgebouwd met de Floriade en bijdraagt aan het versterken van het economisch profiel Tech & Transitie en groei van werkgelegenheid.

De Groeiagenda is een regionale triple helix strategische economische agenda. Het is een belangrijk onderdeel van de Ruimtelijk Economische Aanpak Almere die in het najaar 2022 in het bestuurlijk overleg MIRT is afgesproken met het Rijk. In juni 2023 is de versie 1.0 opgeleverd bij het bestuurlijk overleg Leefomgeving, inclusief vaststelling van de Groeiagenda als gedeelde ambitie en basis voor langjarige Rijk-regio inzet op de economische ontwikkeling van de regio. De Groeiagenda brengt samenhang in de inzet van triple helix partners in de stad en regio. Het bundelt de krachten, schetst een gezamenlijke koers en een heldere propositie, bevat een langjarige investeringsagenda en versterkt de netwerk- en lobbykracht. De Groeiagenda draagt zo bij aan een goed functionerende triple helix samenwerking voor stad en regio.

Ook voorziet de Groeiagenda in een uitvoeringsbudget voor operationalisering van onderdelen van de agenda, om zo een impuls te geven aan de triple helix samenwerking. Op deze manier versterkt het de inzet in de programmalijnen van Almere 2.0, met name programmalijn Leer- en werkomgeving, en van de gemeente Almere op het gebied van economische ontwikkeling, werkgelegenheidsgroei en groene, gezonde verstedelijking.

In 2024 is vanuit het budget Groeiagenda een strategie voor campus- en innovatiedistrict-ontwikkeling uitgewerkt, is een marketingcampagne voor techtalent ontwikkeld en opgestart, is gestart met het versterken van de uitvoeringskracht van de samenwerkende partijen met introductie van impactgericht werken en de ontwikkeling van de Monitor Tech & Transitie. Ook is een cofinancieringsbijdrage geleverd aan de Regio Deal.

Financiën

Voor 2025 worden geen nieuwe middelen vanuit het FVA aangevraagd.

Mijlpalen 2025

- Groeiagenda Versie 2.0 met concretisering doelstellingen, acties en samenwerking (eind 2025)
- Verdere uitvoering marketingcampagne op aantrekken techtalent

03

Circulaire economie en energie

Bron: PRICE

Circulaire economie en energie

Circulaire economie en duurzame energie zijn bronnen van innovatie en economische kansen. Provincie Flevoland en gemeente Almere willen dat laten zien. Door inzet op deze economische kansen wordt geholpen bij de overstap op duurzame energie en het beter benutten van grondstoffen.

De afgelopen jaren zijn flinke stappen gezet in het ontwikkelen van de circulaire economie en duurzame energie. Nu vormen Almere en Flevoland een vruchtbare bodem voor het verder ontwikkelen van de circulaire economie en duurzame energie: er is veel kennis op hoog niveau en de Europese Unie en ondernemers zijn bereid mee te werken en te investeren. De schaalgrootte van stad en regio maakt het mogelijk om oplossingen direct uit te testen en toe te passen.

De programmalijn Circulaire economie en energie biedt kansen voor het verder verstevigen van het imago en de identiteit van de stad. Internationale faam van Almere als duurzame en circulaire stad draagt bij aan de Europese bekendheid, aan de hand waarvan Almere een nog logischer partner wordt om een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de Green Deal (EU). En waarvoor mogelijk subsidies te ontvangen zijn voor de uitvoering van het programma.

De programmalijn wordt sterk gevoed door de Duurzaamheidsagenda van Almere. In deze programmalijn zijn de volgende sleutelprojecten opgenomen die onderdeel zijn van de bredere Duurzaamheidsagenda en bovengemeentelijk van aard zijn:

- Circulaire economie:**
 Bestaande uit: CityLab stedelijke grondstoffen, Competite Upcycle City 2.0, Grondstoffendepot, Lectoraat Innovatie en Groenstedelijke Ruimte, Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie (PRICE), en het Stedelijk voedselsysteem.
- Duurzame energie:**
 Bestaande uit: Energiefonds, Balanceren energienet en doorzetten Ultradiepe geothermie.

Programmalijn 3: <i>Circulaire economie en energie</i>	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Circulaire economie - Competitie Upcycle City 2.0	-244	0	-244
Circulaire economie - Stedelijke grondstofstromen	-90	-696	-786
Circulaire economie - PRICE	-386	0	-386
Circulaire economie - Stedelijk voedselsysteem	-430	0	-430
<i>Subtotaal Circulaire economie</i>	<i>-1.150</i>	<i>-696</i>	<i>-1.846</i>
Duurzame energie - Energiefonds	0	0	0
Duurzame energie - Balanceren energienet	0	-360	-360
Duurzame energie - Ultradiepe geothermie, stad zonder gas	0	-360	-360
<i>Subtotaal Duurzame energie</i>	<i>0</i>	<i>-720</i>	<i>-720</i>
Subtotaal programmalijn Circulaire economie en energie	-1.150	-1.416	-2.566

Bedragen € x 1.000

Circulaire economie

Door de grote groei van de stad en bijbehorende bouwopgaven gaan in Almere meer dan gemiddeld in Nederland grondstoffenstromen rond. In de afgelopen jaren zijn mogelijkheden voor het verwerken van reststromen onderzocht en pilotgewijs uitgetoet. Op de bedrijventerreinen De Vaart en de Steiger zijn de eerste resultaten zichtbaar.

Om in 2030 al 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken, is het nodig om nieuwe pilots uit te voeren, de pilots van de afgelopen jaren op te schalen en de circulaire economie volwassen te laten worden. Dit sleutelproject wordt benaderd vanuit de kansenstrategie. De ontwikkelingen in de circulaire economie gaan immers zeer snel. Vooral nog wordt ingezet op: Citylab Stedelijke grondstoffen, een volgende Competitie Upcycle City, inrichting van het Grondstoffendepot, het ontwikkelen van een Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie (PRICE) en het aanjagen van de totstandkoming van een Stedelijk voedselsysteem.

CityLab Stedelijke grondstoffen

In de directe omgeving van het Upcycle Centrum, op het bedrijventerrein de Steiger, is het Citylab Stedelijke grondstoffen gerealiseerd. Het Citylab is een gecontroleerde regelruimte testomgeving voor nieuwe economische activiteiten rond het opwaarderen van reststromen. Met het Citylab heeft de gemeente Almere de ambitie nieuwe circulaire bedrijven aan te trekken en huidige circulaire bedrijfsactiviteiten te stimuleren door het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat gericht op de circulaire economie en een opvolgmilieu voor de bedrijven in het Upcyclecentrum. Op het Floriadeterrein is door ondernemers van De Steiger het (tijdelijke) paviljoen Circuloco gerealiseerd. Op de Steiger is de vaste hub gerealiseerd, Circuloco 2.0. Het sleutelproject werd in 2023 afgerond.

Bron: Maarten Feenstra

Competitie Upcycle City 2.0

In de afgelopen jaren is de eerste Upcycle City Competitie uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een succesvolle realisatie door de twee winnaars van de competitie: CIRWINN en Velopa. Deze eerste competitie heeft opvallend veel opgeleverd. Dit is onder andere te zien aan de verschillende ontwikkelingen op bedrijventerrein De Vaart. Daarmee is

een belangrijke bijdrage geleverd aan de circulaire economie in Almere. De ambitie die de gemeente Almere heeft op dit thema, is alleen waar te maken wanneer hier blijvend op wordt ingezet.

In 2022 is de tweede versie van de Upcycle City Competitie georganiseerd. De focus daarvan lag op het CO₂ neutraal verdichten van de bestaande stad met circulaire en biobased oplossingen. De prijsvraag heeft twee winnaars opgeleverd. De combinatie Koopmans/Alliantie en Pop-up-ally-R. Beide gaan aan de slag met het optoppen van bestaande gebouwen door modulaire oplossingen opgebouwd uit lokale en regionale materiaalstromen. Pop-up-ally-R richt daartoe in Almere een circulaire bouwwerf in. Beide initiatieven dragen ook bij aan het in beeld brengen van de kritische randvoorwaarden die ingevuld moeten zijn om tot het opschalen van hun concept te komen.

Parallel start de gemeente een verkenning naar het 'op-top-potentieel' van de stad. Dat gebeurt vanuit meerdere perspectieven: stedenbouwkundig, planologisch, centrum als Living lab, woningbouwprogrammering, stedelijke vernieuwing en externe stakeholders. Eind 2023 is er een duidelijk beeld over de uitrolkansen van het optoppen, de kwantificering daarvan en de benodigde inspanning om deze te realiseren. Daarbij wordt ook het routeboek van Pop-up-ally-R en het onderzoek van KAW architecten betrokken. Zodoende wordt een landingsplaats voor de prijswinnaars gerealiseerd.

De competitie wordt in samenwerking met het sleutelproject PRICE en de programmalijs Vernieuwend wonen uitgewerkt. De programmalijs Circulaire economie en energie draagt zorg voor de projectleiding.

Financiën

Voor 2025 wordt een bedrag aangevraagd van € 244.000 vanuit het FVA.

Mijlpalen 2025

Gemeente Almere:

- Invulling geven aan de aanbevelingen die volgen uit de potentieelverkenning en routeboek. Denkbaar activiteiten zijn aanpassing van het Omgevingsplan, onderzoeken mogelijkheden parkeerbeleid, activiteiten in het kader van de woningbouwprogrammering etc.
- Realiseren procesinnovaties en stimuleren innovatienetwerk circulair en biobased bouwen (optioneel)

Pop-up-ally-R

- Productontwikkeling kansrijke lokale en regionale circulaire en biobased materialen voor modulaire toepassing inclusief certificering.
- Demowoning, door Pop-up-ally-R te realiseren demowoningen om de dialoog met stakeholders lokaal, regionaal en nationaal te initiëren en faciliteren. Beoogde locatie is het dak van een garage in het centrum i.o.m. programmaorganisatie centrum. Tevens bezien met de regionale houtbouw ambassadeur en AEDES hoe we deze locatie maximaal kunnen benutten
- Ontwikkeling van de serieproductie woningen en bouwpakketten (proces en kwaliteitsverbetering)

Koopmans Alliantie:

- Opschaling en optimaliseren productieproces optop-product inclusief meerkosten operationaliseren toepassing reststromen.

Stedelijke grondstofstromen

Dit project bestaat uit het Grondstoffendepot, het Circulair ambachtscentrum en het Lectoraat Innovatie en Groenstedelijke Ruimte.

Grondstoffendepot

Almere heeft als doel om in 2030 de stad 100% duurzaam te beheren en groot onderhoud uit te voeren. In het werken aan de openbare ruimte valt nog een grote slag te maken als het gaat om duurzaamheid. De inrichting van een grondstoffendepot ondersteunt de transitie naar een circulaire manier van werken. Er worden veel materialen en grote volumes grondstoffen gebruikt bij de (her)inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Denk aan bestrating, stoepanden, lichtmasten, straatmeubilair, kunstwerken, verkeersborden en riolering. Veel wijken in Almere zijn bovendien toe aan grootschalig onderhoud, waarbij veel materialen weer vrij zullen komen.

De grondstoffen die worden toegepast bij de inrichting van de openbare ruimte brengen een aanzienlijke uitstoot van broeikasgassen met zich mee. Door vrijkomende materialen niet af te voeren, maar te hergebruiken valt veel milieuwinst te behalen en - naar verwachting ook - economische winst. Grondstoffen worden schaars en grondstofprijzen nemen (op termijn) fors toe. Er ontstaat bovendien steeds meer marktpotentieel, waarbij behoefte is aan circulaire materialen (ook uit de openbare ruimte). Lokaal hergebruik vermindert daarnaast gereden kilometers en leidt ook daardoor tot een reductie van CO₂. Wel vraagt dit om een andere manier van werken. De inrichting van depots en hubs voor (tijdelijke) opslag speelt een belangrijke rol in de transitie naar deze nieuwe manier van werken. Het zijn plekken in de stad waar materialen kunnen worden opgeslagen en opgewarehouseerd/upcycled, om op een later stadium in projecten in de stad of daarbuiten te worden hergebruikt. De doorstroom van materialen via de depots en hubs wordt ondersteund door het slim koppelen van vraag en aanbod.

Met de inrichting van het Grondstoffendepot zet de gemeente Almere als beheerder van de openbare ruimte een belangrijke stap in de transitie van lineair naar circulair werken. Het draagt bij aan het versterken en versnellen van de ingezette route om te komen tot een 100% duurzame en daarmee circulaire stad. De gemeente kan als opdrachtgever van diensten en werken en als gebruiker van grote volumes aan materialen bovendien haar positie benutten in het breder aanzwengelen van deze ontwikkeling in de markt en fungeren als 'launching customer'.

Financiën

In verband met doorgeschoven middelen van voorgaande jaren worden voor 2025 geen nieuwe middelen gevraagd vanuit het FVA. De gemeente Almere, afdeling Stadsruimte, is risicodragend voor de exploitatie na 2025.

Mijlpalen 2025

- Resultaat: uitgewerkt invoeringsplan grondstoffendepot
- Fysieke inrichting van het grondstoffendepot op perceel Vaart IV
- Beheerorganisatie binnen Stadsruimte operationeel
- Digitale marktplaats vraag-aanbod operationeel
- Grondstoffendepot operationeel en bekend binnen Stadsruimte
- Resultaat: Eerste baten van hergebruik materialen

Circulair Ambachtscentrum Almere (CAA)

Daarnaast is onderzocht hoe lokale/regionale reststromen en afgedankte producten in een lokale kringloop gebracht kunnen worden. De beoogde realisatie van een sorteerhub en een circulair ambachtscentrum zijn geïntegreerd tot één project: Circulair ambachtscentrum Almere (CAA). De afgelopen jaren zijn vele pilots opgezet om het gebruik van secundaire grondstoffen te maximaliseren en de levensduur van producten te verlengen. De uitdaging ligt in het opschalen van de pilots, en het grootschalig toepassen van circulaire principes en verwerking van reststromen. Met de realisatie van een circulair ambachtscentrum wordt beoogd die opschaling te bereiken en daarmee ook de impact in de stad te vergroten. In de praktijk betekent dit het volgende voor Almere: een circulair ambachtscentrum combineert de functies van een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats. Hierdoor blijven producten, materialen en grondstoffen langer in gebruik, wat resulteert in maximaal waardebehoud. Deze systeemverandering zorgt ervoor dat huishoudelijk afval niet meer afval gedreven wordt verwerkt, maar meer impact gedreven. Hierdoor gaat minder afval naar de recycling en/of verbranding, en verschuift de focus naar de hogere treden van de R-ladder (bijvoorbeeld Repair, Refurbish, Remanufacture en Repurpose). Het CAA is gesitueerd bij het Upcycle Centrum op De Steiger.

Lectoraat Innovatie & Groenstedelijke ruimte

De groeiopgave van Almere draait niet alleen om wonen en werken; de opgave richt zich ook op het ontwikkelen van groene, duurzame stedelijke groei.

In de 21ste eeuw is stedelijk groen de sleutel tot een hoogwaardige leefomgeving voor de mens en natuur. Het brengt vele sociale, ecologische, economische, technische en governance uitdagingen met zich mee om deze transitie te volbrengen. Het is van groot belang om toe te werken naar een hoogwaardige stedelijke leefomgeving, maar daarvoor moeten er groene en biobased initiatieven ontwikkeld worden die hand in hand gaan met woningbouw en de andere opgaven van de stad.

Eind 2020 is het lectoraat Innovatie & Groenstedelijke Ruimte (I&GSR), met dr. Gideon Spanjar als lector, opgericht aan Aeres Hogeschool Almere, in samenwerking met de gemeente Almere en de provincie Flevoland. Het lectoraat Innovatie & Groenstedelijke Ruimte draagt (lokaal en regionaal) bij om wetenschappelijke kennis te ontsluiten en deze, samen met praktijkpartners, in de praktijk te brengen om zo de noodzakelijke innovaties in de gebiedsontwikkeling van Almere mogelijk te maken. Door soms een verkennende rol te spelen, zoals innovatie van het ruimtelijke ontwerp, en andere keren experimentele gebiedsontwikkeling te monitoren op governance-arrangementen en ecologische en sociale kwaliteiten.

Lectoraatsthema's

- Klimaatmitigatie door de transitie naar biobased economie met kennis te versnellen.
- Klimaatadaptatie om onze steden ruimtelijk voor te bereiden op een veranderend klimaat.
- Biodiversiteitsherstel door het concept rewilding cities te operationaliseren.

Het lectoraat wordt in samenwerking met de programma's *Leer- en werkomgeving* en *Groene en waterrijke identiteit* uitgewerkt.

Financiën

Voor 2025 wordt € 90.000 aangevraagd bij het FVA.

Mijlpalen 2025

- Publicatie boek 'Natuurinclusieve Gebiedsontwikkeling: van pionieren naar governance'.
- Publicatie 2 white papers over governance barrières en ecosysteemdiensten van Nature Based Solutions. Ook een journal paper hierover staat gepland voor 2025/2026.
- Afronding project Excellente Groene en Gezonde Leefomgeving.
- Afronden project Groenblauwe stad.
- Opleveren monitoringsplan biobased wonen.
- Aanboren van nieuwe 2de en 3de financieringsstromen.
- Het delen van 5 jaar kennisontwikkeling met de nieuwe generatie (groene) ruimtelijke professionals.

In 2025 wordt ook doorgewerkt aan de volgende onderzoeksprojecten:

- Interreg project Biodiverse Cities
- Almere 2.0 project Excellente Groene en Gezonde Leefomgeving
- Sia-pvg project Groenblauwe Stad
- Groeifondsproject Toekomstbestendige Leefomgeving

Praktijk- en innovatie centrum Circulaire Economie (PRICE)

PRICE wordt een internationaal bekende en erkende plek waar onderwijs, markt en overheid samen innoveren en experimenteren. Het uitgangspunt voor het behalen van deze ambitie is de circulaire economie. PRICE laat zien wat nu al kan ten aanzien van circulaire economie en werkt door aan wat morgen en overmorgen nodig is. PRICE ontwerpt, initieert, ontwikkelt en voert vernieuwende leefmilieus, leefconcepten en bouwmethoden uit. Dit zorgt voor een versnelling naar een circulaire (bouw)economie en leefomgeving. Daarbij stuurt PRICE op 100% CE innovatie – om te komen tot maximale versnelling van de noodzakelijke transitie. Op deze manier levert PRICE een concrete en actieve bijdrage aan de regionale en landelijke (beleids)doelstellingen, zowel op de korte als ook op langere termijn.

Bron: PRICE

Doelstellingen PRICE

- Circulaire innovatie d.m.v. challenges: het versnellen van innovatie en kennisvalorisatie door het in praktijk brengen van markt vragen rondom een circulaire bouw- en leefomgeving. Hiervoor worden heel concreet challenges opgepakt, die de laatste kennis & kunde op het gebied van circulaire economie ontsluiten en de deelnemers de gelegenheid geven dit direct toe te passen op hun eigen vragen, producten en dienstverlening en andere casuïstiek. Door co-creatie tussen onderwijs, bedrijfsleven, bewoners en overheid en het doen van praktijkgericht onderzoek, komen kennisvalorisatie en innovatie tot stand. Investeren in, en focus leggen op praktijkgericht onderzoek, gericht op concrete vraagstukken, leidt tot meer kennisvergaring, -deling en -verspreiding en het benutten hiervan door bedrijven, overheden en onderwijs. Zo wordt gestuurd op waarde creatie en vernieuwing, zowel in de markt als in het onderwijs.
- Ontsluiten kennis, kunde & kweekvijver talent voor circulaire economie: het ontwikkelen en in de praktijk brengen van kennis en competenties van gekwalificeerde professionals voor de arbeidsmarkt van nu en in de toekomst. Het onderwijs en de arbeidsmarkt worden verbonden door middel van de laatste kennis en kunde op het gebied van circulaire economie. In het ACTIElab PRICE wordt een leer-werk omgeving voor kennis & kunde in de praktijk aangeboden. Samen met de onderwijsinstellingen ROC Flevoland, Windesheim, Porteus en Aeres is er een activerend programma samengesteld, waarbij meerdere keren per jaar studenten aansluiten op de lopende challenges. In een integrale benadering krijgen MBO, HBO & universitaire studenten de kans om kennis & competenties op het gebied van circulaire economie te vergroten. PRICE draagt daarmee actief bij aan de 'kweekvijver van nieuw talent'. PRICE overlegt maandelijks met de onderwijsinstellingen in haar klankbordgroep Onderwijs, om zo gezamenlijk de curricula te versterken met praktijkgerichte opdrachten.
- Circulaire economie ervaren op de PRICE hub(s): Bij PRICE kan men de circulaire economie zien & ervaren in de praktijk. Een plek waar nieuwe processen, technieken en circulaire businessmodellen worden toegepast. In de PRICE hubs komt de 'praktijk' tot leven – door middel van wekelijkse workshops, events, kennis- & doe-sessies. Daarnaast fungeert het gebouw als EXPO met materialen & toepassingen, waar de laatste innovaties op het gebied van circulaire economie te zien, voelen en beleven zijn. Zodat de deelnemers & bezoekers direct concreet zien wat nu al kan.

Het project krijgt gestalte in afstemming met programma-lijnen Leer- en werkomgeving en Vernieuwend wonen. Programmalijn Circulaire economie en energie is trekker.

Financiën

Voor 2025 wordt € 386.000 aangevraagd. PRICE voorziet synergetisch op te trekken met soortgelijke initiatieven binnen het innovatie ecosysteem van Flevoland. Daarbij wordt er concreet samengewerkt met Woningbouw Atelier (WBA, sleutelproject PL5 Vernieuwend Wonen) – en is voorzien dat budgetten vanuit WBA en PRICE samen gezet kunnen worden, om meer slagkracht te bewerkstelligen.

Mijlpalen 2025

- Minimaal 20 challenges die volgens Transitie Agenda aanpak worden uitgewerkt;
- De PRICE ACTIE HUB laat state-of-the-art circulaire innovaties zien op het gebied van wonen, werken, leefomgeving. Hiertoe worden partijen en partners vanuit de gemeente; onderwijs en ondernemers actief uitgevraagd en circulair aanbesteed;
- Doorontwikkeling en programmering van de Circulaire ACTIE Academie, die de kennis en kunde op het gebied van Circulaire Economie maximaal ontsluit voor zowel onderwijs, overheid als ondernemers;
- Challenge-based onderwijs wordt verder geïntegreerd in het Flevolandse MBO en HBO in nauwe samenwerking met de Flevolandse onderwijsinstellingen – als onderdeel van de NGF HIP Circulair & Digitaal.
- PRICE positionering bestendigen als 'Het Circulaire ACTIElab van Flevoland'; de regionale hub ten aanzien van aanjagen, ontwikkelen en valoriseren van Circulaire Innovatie. Daarbij wordt PRICE gezien als een waardevolle opstap naar beoogde innovatiecentrum Duurzaam Bouwen en wordt er synergie georganiseerd met andere bouw-gerelateerde initiatieven in het ecosysteem van Flevoland, waaronder Woningbouw Atelier (o.a. op Circulair Bouwen; Living lab Pampus en Upcycle City Competitie); Nationaal Kenniscentrum Biobased Bouwen; Green Innovation Hub & ook de initiatieven in Lelystad (oa Techniek Opleiding Flevoland);
- Doorlopende en aansluitende programmering, ten dienste van het verder uitdragen van CE kennis & kunde, de Challenges en de Circulaire ACTIE Academie. PRICE programmering gaat bestaan uit 'vaste' events op 'vaste momenten' zodat het ecosysteem weet wanneer ze bij PRICE kunnen zijn.
- Effectief netwerk met (inter)nationale circulaire netwerken; hubs en onderzoekscentra – PRICE wordt gezien als een internationale daadkrachtige partner om CE in actie concreet te maken.

Stedelijk voedselsysteem

Almere heeft een Voedselstrategie ontwikkeld voor de periode 2021-2025: Almere: kennis en innovatie stad voor voedselvraagstukken en ruimte voor experimenten. De strategie geeft focus, helderheid in de positionering van Almere op dit thema en zorgt voor verankering van

voedsel binnen de verschillende beleidsthema's van de gemeente Almere. Vanuit de voedselstrategie van Almere worden stappen gezet om te komen tot een duurzaam stedelijk voedselsysteem. Er wordt samengewerkt met partners aan concrete innovatieve interventies in de stad, de vestiging van innovatieve voedselbedrijven in de stad en regio wordt gestimuleerd en Almere wordt als kennis- en innovatiestad op gebied van voedselvraagstukken op de (internationale) kaart gezet.

De koers van dit sleutelproject bestaat uit drie onderdelen:

- **Duurzame voedsel economie:** de (economische) positie van Almere voedselstad wordt sterker neergezet. Samen met Flevo Campus worden voedsel gerelateerde bedrijven aan de stad verbonden, worden duurzamere (kortere) ketens ontwikkeld en wordt er geïnvesteerd in de ontwikkeling van (hoger) onderwijs en innovatie.
- **Stedelijke ontwikkeling en beheer:** de integratie van voedsel in ontwikkelplannen kan bijdragen aan een

gezonde, interessante en sociale leefomgeving. Vanuit de strategie wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling en verkenning van stadslandbouw en gezonde voedselomgevingen in stedelijke context.

- **Gezonde leefomgeving:** voedselgewoonten, gedrag en -keuzes worden beïnvloed door kennis en de omgeving. Daarom wordt er ingezet op voedsel educatie (e.g. schooltuinen, boerderij educatie, en maaltijden op school) en de voedselomgeving (regelgeving, reclame, voedselzekerheid en eiwit transitie).

Financiën

Voor 2025 wordt € 430.000 aangevraagd bij het FVA. Het voornaamste deel van de FVA-middelen gaat naar de projectorganisatie. Een kwart gaat naar programmering en communicatie.

Mijlpaal 2025

- Evaluatie en borging voedselstrategie na 2025

Duurzame energie

Het gebruik van aardgas verdwijnt stap- voor- stap uit Almere en de rest van Nederland. Er liggen kansen voor innovatieve manieren van energie opwekken en -opslag. Duurzame energie voor verwarming en warm water komt ervoor in de plaats.

Duurzame energie wordt bij voorkeur in Almere opgewekt. Dat levert werkgelegenheid op en het biedt de mogelijkheid om Almeerders (financieel) mee te laten profiteren. Daarnaast moet er veel zuiniger omgegaan worden met energie. Naast energie besparen en isoleren van woningen, moeten woningen ook andere warmtevoorzieningen krijgen. Er wordt daarom onderzoek gedaan naar hernieuwbare en alternatieve energiebronnen. In dit sleutelproject wordt ingezet op drie onderdelen: voortzetten van het Energiefonds, Ultradiepe geothermie, en het pilotproject Balanceren energienet.

Energiefonds

Het Energiefonds is een lopend project uit het meerjarenprogramma FVA 2017-2021. Via het Energiefonds kunnen bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voor hernieuwbare energieprojecten (aanvullende) financiering aanvragen in de vorm van een lening. Hierbij werkt de gemeente Almere samen met de Stichting Volkshuisvesting Nederland en Woningabonnement (WOAB) als fondsbeheerders. Het administratief beheer wordt uitgevoerd door het subsidiebureau van de gemeente Almere.

De doelstellingen van het project zijn:

- Stimuleren van energiebesparende oplossingen voor woningen en bedrijven;
- Verduurzaming van woningen en bedrijven;
- Bijdragen aan de doelstellingen van de Almeerse Duurzameheidsagenda en het nationale Klimaatakkoord met betrekking tot CO₂ besparing.

Sleutelproject Energiefonds is per 1 januari 2024 over-

gedragen aan de lijn en daarom wordt er voor 2025 geen nieuwe aanvraag gedaan voor het FVA.

Balanceren energienet

Het energiesysteem in Nederland gaat veranderen, van fossiel naar hernieuwbaar. Dit legt een groter beslag op hernieuwbare energie, en infrastructuur voor het transport van elektriciteit en warmte. De verwachting voor de periode na 2030-2035 is dat groene waterstof een rol kan gaan spelen. Voor de korte en middellange termijn neemt de vraag naar (hernieuwbare) energie en de teruglevering van hernieuwbare energie toe. Het energiesysteem is daardoor in transitie. Dat wordt onder andere opgemerkt doordat in delen van Flevoland, en dus ook in Almere, het systeem hapert: er ontstaat tekort aan capaciteit. Het netwerk voor met name elektriciteit kleurt in delen van Almere nu al "rood" zodat er geen ruimte is voor nieuw aanbod of gebruik van hernieuwbare energie. Om de druk op de infrastructuur te ontlasten en het vestigingsklimaat en de ontwikkelmogelijkheden voor de groeiende stad minimaal op peil te houden, is een betere afstemming van vraag en aanbod belangrijk: het balanceren van het energienetwerk. Met het balanceren wordt beoogd om zware belasting van energiedragers te voorkomen en ruimte te creëren door efficiënter gebruik van die energiedragers tijdens de energietransitie. Het uiteindelijke doel is CO₂-reductie (CO₂ neutraal en aardgasvrij in 2050).

Er zijn twee pilots uitgewerkt:

- **Balanceren elektriciteit op buurtniveau (Hoekwierde):** Het doel van de pilot in de Hoekwierde is het lokale netwerk in de wijk zoveel mogelijk te ontlasten door

middel van het delen van energie in de buurt. De buurt wil zo veel mogelijk elektriciteit opwekken en zo min mogelijk elektriciteit de wijk uit laten gaan door deze direct te benutten. Als de opgewekte energie direct wordt gebruikt zijn er minder piekmomenten, wordt het netwerk beter benut en zijn verzwaringen van het netwerk niet of minder snel nodig. Een mooi voorbeeld: op een mooie zomerdag leveren de zonnepanelen overdag veel stroom op dan is het raadzaam om de wasmachine op dat moment aan te zetten en niet in de avond. Om dit goed te kunnen sturen is inzicht nodig voor bewoners en gedragsbeïnvloeding. Uiteindelijk wil de buurt beoordelen of zij met het energiedelen ook voordelen van het beter benutten van energie met elkaar kan delen.

- **Energiemanagement op een bedrijventerrein (De Vaart/Buitenvaart):**

Waar het in de wijk in het klein gaat, gaat het op het bedrijventerrein De Vaart en het tuindersgebied de Buitenvaart, in het groot. Deze gebieden zijn verantwoordelijk voor ca. 40% de onze energievraag en CO₂-uitstoot in de stad. Verduurzaming van beide gebieden levert een grote bijdrage aan de stedelijke ambitie voor aardgasvrij en CO₂-neutraal in 2050. Het doel voor beide terreinen is inzetten op verduurzaming door middel van maximale opwekking op bedrijfsdaken, verduurzaming vastgoed, productieproces, logistiek en mobiliteit. Tijdens de transitie moet het energiesysteem blijven functioneren en ruimte geven om verder te verduurzamen. Het huidige energienetwerk kan de huidige energiebehoefte nog aan, maar de toekomstige gewijzigde energiebehoefte niet. Gezamenlijk vraag en aanbod “managen” van het netwerk en innovaties ontwikkelen (zoals opslag, uitwisselen van energiedragers, onderling energiedelen) zorgen dat de transitie van fossiel naar hernieuwbaar mogelijk wordt.

Deze pilot wordt uitgewerkt in samenwerking met kennisinstellingen, omgevingsdienst, gemeente, adviesbureau METIX/INFO, Qirion, Liander, Rabobank, LTO, VBA, EEF (energieexpertisecentrum Flevoland), PHB (projectherstructureringsbureau onderdeel van de MRA), en Horizon (regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland).

Financiën

Er worden geen nieuwe middelen aangevraagd voor 2025, aangezien de aangevraagde kostenraming valt binnen de budgetten die er al voor dit project zijn opgenomen.

Mijlpalen 2025

Balanceren elektriciteit op buurniveau (Hoekwierde):

2024 en 2025 staan in het teken van beoordeling van effectiviteit van de app en opschaling naar buurten waar momenteel spanningsproblemen spelen. De planning over 2025 is sterk afhankelijk van de vooruitgang van het project in 2024, ze volgen elkaar op. De huidige mijlpalenplanning ziet er als volgt uit:

- Bepalen in welke wijken veel spanningsproblematiek is en waar de netbeheerder niet snel aan de slag kan gaan.
- De effectiviteit van veranderend gedrag van bewoners bepalen en zoeken naar de meest effectieve methode (variëaties in berichten naar gebruikers of gamificatie).
- Bepalen hoe de projecten in 2026 doorgang moeten krijgen.
- Uitrol naar de eerste wijk met spanningsproblemen.
- Organiseren van bewonersbijeenkomsten en aankopen van dongles en uitrol van het systeem.
- Borgen van dit project naar de toekomst toe.

Energiemanagement op een bedrijventerrein (De Vaart / Buitenvaart)

2024 en 2025 staan in het teken van het inventariseren van data en het bouwen van een sterke fundering voor de samenwerking tussen de bedrijven. Er moet gezocht worden naar een inhoudelijke kartrekker, die naast de projectmanagementtaken, gesprekken tussen bedrijven en met de netbeheerder kan leiden. De komst van een inhoudelijke kartrekker en de gewilligheid van de netbeheerder om mee te werken hebben sterke invloed op de snelheid van de vordering van het project in 2024 en daarmee op 2025. De huidige mijlpalenplanning ziet er als volgt uit, dit kan nog wijzigen als er in 2024 versnelling of vertraging optreedt:

- Afstemming over contractvorming, financiële stromen en eigendom van gezamenlijke assets tussen de ondernemers.
- Afstemming contractvormen met netbeheerder en start eerste kleinschalige pilot. Aankoop en installatie van assets (zowel soft als hardware).
- Leren van de eerste pilots en planning maken van uitrol van uitbreiding.

Ultradiepe geothermie

In 2016 is vanuit Almere gestart met de aanpak voor (ultra) diepe geothermie. Het project UDG Almere-Diemen is bedoeld om de restwarmte van de Diemercentrale op termijn te vervangen door een duurzame bron: aardwarmte. In de afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor het aanboren van ultradiepe aardwarmte. De potentie van geothermie bedraagt ongeveer 20% van de Almeerse energievraag. Hiermee kan de volledige basislast van het huidige warmtenet verduurzaamd worden.

De afgelopen jaren heeft de inspanning van Almere gezorgd voor versnelling in de landelijke aanpak, kennisuitwisseling met andere gemeenten en provincies, én dat er op kosten van het Rijk seismisch onderzoek wordt uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een brede samenwerking in de MRA. De provincies Flevoland en Noord-Holland en het Rijk hebben ieder grote bedragen beschikbaar gesteld voor vervolgstappen. Het Rijk beschouwt geothermie inmiddels als een belangrijke vervanging van fossiele bronnen.

De gemeente Almere, HVC en Vattenfall hebben van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een gezamenlijke vergunning gekregen voor het opsporen van aardwarmte voor het onderzoeksgebied genaamd Almere-Diemen 1. Met deze vergunning is voor vijf jaar het alleenrecht verkregen voor onderzoek in het vergunde gebied naar geschiktheid van de ondergrond voor winning van aardwarmte.

Op korte termijn is nog geen sprake van een proefboring of het winnen van aardwarmte in Almere. De komende tijd richt zich op het verkrijgen van nieuwe data van de ondergrond. Met het doel om het aandeel van aardwarmte te verkennen in de warmtetransitie voor Almere en de bijdrage daarvan aan een CO₂-neutrale energievoorziening.

Financiën

Er worden geen nieuwe middelen aangevraagd voor 2025.

Mijlpalen 2025

- 2025 staat vooral in het teken van nader onderzoek en het verkrijgen van nieuwe data van de ondergrond van het vergunde gebied Almere-Diemen 1.
- Verwacht wordt dat in 2025 seismisch onderzoek zal plaatsvinden in de bodem van Almere t.b.v. de-risking van de ondergrond.
- Hieruit zal blijken of een wetenschappelijke boring op Almeers grondgebied nodig is. Dit zal zeker ná 2025/2026 plaatsvinden. Vanwege de hoge kosten zal dit samen met het Ministerie van EZK en eventueel EBN moeten gebeuren en zullen er subsidies aangevraagd moeten worden.

Bron: Maarten Feenstra

04

Cultuur, toerisme en sport

Bron: Maarten Feenstra

Cultuur, toerisme en sport

Binnen de programmaliijn *Cultuur, toerisme en sport* wordt gezocht naar mogelijkheden om unieke plekken te creëren waar altijd iets te doen is en mensen elkaar kunnen ontmoeten. Plekken waar bezoekers van binnen en buiten de stad worden verrast en beleving centraal staat.

Kunst en cultuur zijn essentiële toevoegingen omdat het bijdraagt aan verbinding in de snelgroeïende stad. Tevens wordt er gewerkt aan het verbeteren van een goed ingericht sport- en beweegklimaat. De projecten voor Cultuur, toerisme en sport dragen bij aan een prettigere stad om te wonen en

sociale cohesie in buurten. Een aantrekkelijke stad zorgt ook voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor nieuwe inwoners en bedrijven. Daarmee hebben de projecten belangrijke economische waarde. Ook zorgt het voor gezondere, fittere en productievere inwoners.

Programmaliijn 4: <i>Cultuur, toerisme en sport</i>	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Kustzone Almere Poort	-2.734	-495	-3.229
Museale voorziening	-1.288	0	-1.288
Nationaal Park Nieuw Land - Almeersepoort	-4.103	0	-4.103
Culturele strategie	-270	0	-270
Sport en bewegen in de openbare ruimte	-8.395	-495	-8.890

Bedragen € x 1.000

Kustzone Poort

Kustzone Almere Poort is een unieke plek in de regio waar ruimte is en strand, watersport en cultuur hand in hand gaan. Vanaf de Hollandse Brug is dit de entree van Almere.

De afgelopen jaren is ingezet op het ontwikkelen van een samenhangend toeristisch, recreatieve kustzone door investeringen in de openbare ruimte en de programmering van activiteiten (evenementen, cultuur, sport, recreatie). Kustzone Poort wordt op de kaart gezet als cultureel buitenlaboratorium waar beleving en relatie met het water centraal staan. In de afgelopen jaren lag het primaat van de gebiedsontwikkeling bij het creëren van een nieuwe woonwijk met een aantrekkelijk buitendijks gebied.

Inmiddels is het accent van de gebiedsontwikkeling aan het verschuiven. Er wordt gewerkt aan de integrale ontwikkeling vanuit het strand en de doorontwikkeling van de kustzone als verblijfsplek. Het cluster van het

Almeerderstrand, het nieuw aangelegde strand voor evenementen, het jonge duinlandschap, theatergezelschap Vis à Vis en StrandLAB Almere vormen de culturele en recreatieve ankers in het gebied. Het gebiedsconcept Stadsduin voor actieve cultuur vormt de komende jaren 2022-2025 het kader van waaruit in samenwerking met bestaande en nieuwe partners de Kustzone Poort verder wordt ontwikkeld tot culturele, sportieve en recreatieve hotspot. De versterking van het cultureel toeristisch profiel van Almere zorgt voor aantrekkingskracht op regionale schaal en dat creëert kansen voor werkgelegenheid.

Financiën

Voor 2025 wordt een bijdrage uit FVA gevraagd van € 2,7 miljoen.

Mijlpalen 2025

- Gebiedsregie
- Marketingplatform en campagne Almeerderstrand
- Programmering op en rond Almeerderstrand

Inrichting Almeerderstrand

- Aanleg duinlandschap, planten bomen en struiken en aanbrengen helmgras op duintoppen (2024/2025)
- Inrichting Almeerderstrand met nieuwe fiets- en wandelroutes, fietsparkeerplaatsen, bankjes en groen (2024 / 2025);

- Verplaatsen Poort Dok en uitvraag nieuw horecapaviljoen op het Almeerderstrand (2024/2025);
- Duurzaamheidsmaatregelen en aanvullende inrichting zone voor festivals en evenementen.

Versterken cultuur & leisure cluster

- Uitwerken ontwikkelstrategie en plan van aanpak voor placetesting en start placetesting
- Realisatie bouwwerk ALMO

Museale voorziening

Cultuurvoorzieningen zijn een belangrijke factor voor de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en imago van een stad en regio. De vraag naar museumaanbod onder de inwoners van Almere en Flevoland is groot en zij gaan voor hun museumbezoek nu naar omliggende steden als Amsterdam en Utrecht.

Almere is nu geen cultuurbestemming en profiteert niet mee van de 32 miljoen museumbezoekers op jaarbasis en de grote, buitenlandse toeristenstroom in de MRA.

De gemeenteraad van Almere heeft in april 2023 besloten om de verdere ontwikkeling van de museale voorziening voorlopig te stoppen, in ieder geval tot het einde van de huidige collegeperiode (2022-2026). De pilot M. gaat wel door, zij het dat het dan niet langer een pilot is maar een zelfstandige culturele organisatie met een meerjarige programmering op het gebied van landschapskunst en immersieve kunstinstallaties. Dit ter bevordering van het culturele klimaat van Almere en als mogelijke basis voor een toekomstig museum. Na besluitvorming in de Provinciale Staten van Flevoland (eind 2023) is de besluitvorming naar in Q2 2024 afgerond in het bestuurlijk overleg Almere 2.0. In de 1e helft van 2024 is er een nieuwe bestuurlijke opdracht aan M. verstrekt.

Deze aangepaste opdracht luidt als volgt: de inzet van M. is om de komende jaren in plaats van fysiek te bouwen aan een museum, inhoudelijk te bouwen aan het museum met, door en voor de Almeerder/Flevolander. M. fungeert als een rondtrekkend museum, actief in de gehele provincie Flevoland. M. is een belangrijke speler binnen de culturele strategie om de stad Almere en de leefbaarheid ervan naar een hoger plan te tillen. Ook zal M. het museale concept blijven testen en valideren en zo draagvlak voor cultuur creëren. In de communicatie profileert M. zich niet meer als tijdelijke pilot, maar als een rondtrekkend museum met een collectie in de gehele provincie, de landschapskunst.

De programmering richt zich op het ontwikkelde concept, namelijk de immersieve/beleefbare kunst en de landschapskunst in Flevoland. De programmering bestaat uit:

- Een activiteitenprogramma omtrent beeldende kunst;
- Een activiteitenprogramma bij de landschapskunst en in de wijken van Almere;
- Een educatieprogramma voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

De activiteiten zullen zowel in als buiten het kunstpaviljoen worden geprogrammeerd, bijvoorbeeld in leegstaande panden, op scholen en in de wijken, zowel in Almere als in de rest van de provincie.

Er wordt ten behoeve van de presentaties in en buiten het kunstpaviljoen gewerkt in co-creatie met kunstenaars uit Almere en de rest van Flevoland. Ook het publiek wordt nauw betrokken bij de programmering.

Financiën

Voor 2025 wordt een bijdrage uit FVA gevraagd van € 1.288.000,- gevraagd. De middelen worden voornamelijk ingezet voor de exploitatie van M. en het uitvoeren van het activiteitenprogramma. In de periode 2021-2025 is jaarlijks € 250.000 beschikbaar uit de Basisinfrastructuur (BIS) voor culturele instellingen van het ministerie van OCW. Deze BIS-middelen worden specifiek ingezet voor een activiteitenprogramma bij de landschapskunst en in de wijken van Almere, en voor het onderwijsprogramma.

Mijlpalen 2025

- Het uitvoeren van het activiteitenprogramma van M. in 2025, bestaande uit immersieve kunstinstallaties in het paviljoen, een onderwijsprogramma en een activiteitenprogramma bij de landschapskunst en in de wijken van Almere.

- Het ontwikkelen van het meerjarenprogramma 2026-2029, inclusief een duurzame financieringsmix (o.v.b van toekenning middelen FVA 3e tranche en BIS 2025 – 2028)
- Inzet op het bouwen van een community van lokale en regionale kunstenaars en het bieden van podium en uitwisseling.
- Om de verantwoordelijkheid voor de coördinatie van het beheer & behoud van de landschapskunst op zich te kunnen nemen, worden in 2025 gesprekken gevoerd met de eigenaren van de kunstwerken.
- Registratie Museumregister wordt voortgezet, mede gericht op de beheerstaak van de landschapskunst.
- Start realisatie gezamenlijk activiteitenplan BIS 2025-2028, in samenwerking met Museum Schokland en Museum Batavialand.

Nationaal Park Nieuw Land – Almeersepoort

De provincie Flevoland heeft een natuurgebied dat uniek is in Nederland en Europa: Het Nationaal Park Nieuw Land bestaande uit de Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen, Marker Wadden en het Markermeer.

Vooraf het Oostvaardersplassengebied trekt grote belangstelling van zowel de binnenlandse- als buitenlandse bezoekers voor het beleven van deze nieuwe natuur. De groeiende belangstelling, resulterend in een toename van het aantal bezoekers, vraagt om een slimme aanpak waarmee kwetsbare natuur ontzien wordt en tegelijkertijd de kwaliteit van de beleving en de opvangcapaciteit worden vergroot. Dit wordt gedaan door realisatie van poortgebieden zoals de Almeersepoort. En door ontvangstplekken te realiseren, voorzieningen te verbeteren, de natuur zichtbaar en beter bereikbaar te maken, natuurkwaliteit te verbeteren en een gevarieerd en op maat gemaakt programma te bieden.

De rode draad in de ontwikkeling van de Almeersepoort is placemaking: een drie-eenheid van software (programmering van activiteiten), hardware (gebouwen, infra, landschap) en orgware (permanente samenwerking tussen organisaties).

Er wordt niet alleen aan de fysieke aanpassing van landschap en gebouwen gewerkt, maar ook aan de programmering van activiteiten samen met alle betrokken partners. Het project is een nauwe samenwerking tussen de gemeente Almere, Staatsbosbeheer, Flevo-landschap, provincie Flevoland, Stad en Natuur Almere en Almere City Marketing.

Financiën

Voor 2025 wordt een bijdrage uit FVA gevraagd van € 4.103.000,- gevraagd.

Mijlpalen 2025

- Realisatie landschap en infrastructuur in Oostvaardersplassen Almere: de vertragingen in de voorbereiding worden in de loop van 2024 ingelopen. De verwachting is dat in 2024 daadwerkelijk gestart kan worden met de uitvoering van de werkzaamheden. Gefaseerde oplevering vanaf eind 2024 tot en met 2026.
- Continuering uitvoering Marketing, Communicatie en Programmering van activiteiten
- Opstartperiode na uitbreiding van NBC de Oostvaarders.
- Realisatie Observatorium in kerngebied OVP. DO fase is afgerond. Ook hier vertraging in verband met vergunningetrajecten. Start bouw en oplevering in 2025.
- Uitvoering projecten in Lepelaarplassengebied (incl. Trekvogel) en Kotterbos.
- Visievorming Oostvaardersoevers/Westvaarders in samenwerking met RWS en provincie.
- Uitvoering Beheer - Participatie in Nationaal Park Nieuw Land

Culturele strategie

Het inzetten op de culturele ontwikkeling is een belangrijk onderdeel van de opgave voor de stad als geheel. De doorontwikkeling van het centrum vormt daarbij een belangrijke pijler voor de (boven)stedelijke culturele voorzieningen en ontwikkeling van informele werkmilieus.

Daarop wordt voortgebouwd in nauwe samenwerking met programmalijn Hart van de stad en de afdeling Onderwijs, Sport en Cultuur van de gemeente Almere.

Het cultureel aanbod en culturele voorzieningen zijn een belangrijke voorwaarde voor:

- Het vestigingsklimaat voor bedrijven voor de stad als geheel.
- Het centrum als aantrekkelijke woon- en werk- en verblijfslocatie.
- De bezoekerseconomie en aantrekkingskracht van het centrum.
- Een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de verschillende stadsdelen.

De culturele strategie levert bouwstenen en input voor:

- Het kwaliteitskader voor verdichting van de binnenstad.
- Het centrum ontwikkelakkoord (zie sleutelproject Werkagenda Centrum Almere 2040, hoofdstuk 1).
- De ontwikkeling van het cultureel voorzieningenniveau in de stadsdelen.
- Het Cultuurplan 2025-2028.

Financiën

Voor het sleutelproject 'Culturele strategie' worden geen nieuwe middelen aangevraagd. Het project wordt in 2024 afgerond.

Bron: Maarten Feenstra

Sport en bewegen in de openbare ruimte

In het sportbeleid van Almere en Flevoland staat het bevorderen van een gezonde leefstijl centraal. Dit gebeurt door inwoners te stimuleren om meer te bewegen in de openbare ruimte. Het groene en waterrijke karakter van de stad nodigt uit om te bewegen in de openbare ruimte.

De stad is het decor voor een sportieve invulling van de (vrije) tijd. Sport en bewegen ligt letterlijk bij iedereen om de hoek en kan laagdrempelig worden gedaan. De voorzieningen in de stad zijn ook uitnodigend voor mensen die in de omgeving van Almere wonen. Bewegen in de openbare ruimte draagt tevens positief bij aan het 'ervaren' en 'beleven' van Flevoland door zowel de eigen inwoners als bezoekers.

In dit sleutelproject zijn drie onderdelen opgenomen:

- Het doortrekken van het Rondje Weerwater (verbeteren afstandsmarkering, bevorderen levendigheid Zuidoever) en het mogelijk toevoegen van twee 'voorzieningsbubbels'. Dit zijn herkenbare punten die beweging en verblijf stimuleren. Tevens wordt ook ingezet op extra maatregelen zoals programmering en een permanente finishboog op het Rondje Weerwater. Voortgang, mijlpalen en financiën zijn opgenomen in programmaliijn Hart van de stad (zie hoofdstuk 1).
- Boscircuit Almeerderhout uitbreiden en verbinden met Braambergen en het (lange) Rondje Weerwater. Beide zorgen voor een directe aanhaking van twee unieke bestemmingen voor sport, spel en recreatie. In Almeerderhout wordt sport en spel gefaciliteerd door de aanleg van belijning en afstandsmarkering op het Boscircuit, realisatie van twee watertappunten, en programmering. Voortgang, mijlpalen en financiën zijn opgenomen in programmaliijn Groene en waterrijke identiteit (zie hoofdstuk 6).
- Realisatie Skills Garden. Een belangrijk onderdeel van het Almere Kenniscentrum Talent (AKT) is het Athletic Skills Model (ASM). Hierin staat het stimuleren van veelzijdig bewegen voor betere motorische vaardigheden en gezondere inwoners centraal. Veel (top)sportverenigingen in Almere hebben dit gedachtegoed omarmd. Mede op basis van deze visie zijn er talentontwikkelingsprogramma's binnen het onderwijs en regionale trainingscentra samen met de nationale sportbonden gerealiseerd. Daarnaast heeft het AKT hoogwaardige en innovatieve binnen- en buitensportaccommodaties gerealiseerd. Eén van die accommodaties is de Skills Garden in Almere Haven (2019). De gemeente Almere wil dit succesvolle concept op meerdere plekken in de stad ontwikkelen zodat steeds meer mensen worden bereikt en iedereen de mogelijkheid heeft om dichtbij huis veelzijdig te bewegen. De aanleg van de Skills Garden in Almere Stad Oost is opgeschoven naar 2024. De aanleg van de Skills Garden in Almere Stad Oost wordt in 2024 gerealiseerd en daarmee wordt het project afgerond.

Financiën

Voor het sleutelproject 'Sport en bewegen in de openbare ruimte' worden geen nieuwe middelen aangevraagd. Het project wordt in 2024 afgerond.

Topsport

Met het organiseren van topsportevenementen wil Almere zich verder profileren als sportstad van betekenis. Watersport is zowel in de gemeente als de provincie een kernsport. Ook is alom erkend dat watersport verbonden is met de identiteit van Flevoland en Almere.

Het Watersportverbond organiseert sinds 2022 jaarlijks het – uiteindelijk - grootse watersportevenement ter wereld voor de kust van Flevoland aan de kant van Almere Poort: Dutch Water Week (voorheen Allianz Regatta). In de driehoek Amsterdam IJburg - Muiden - Almere Poort zijn vijf wedstrijdbanen voorzien om alle topwedstrijden te faciliteren. Ook aan de noordkant van Flevoland bij Lelystad zijn enkele wedstrijdbanen gesitueerd. Het is een evenement voor iedereen. Van topsporters met een Olympische droom tot inwoners uit de wijde regio kunnen kennismaken met de verschillende watersporten. In het evenement worden vele nationale kampioenschappen en andere activiteiten gebundeld. Door de samenvoeging wordt het bereik en de impact vergroot. De organisatie werkt bij voorkeur met zoveel mogelijke lokale (water)sportaanbieders samen en ze geven deze sportaanbieders ook de ruimte zichzelf te promoten.

Het Nationaal Trainingscentrum (NTC) van het Watersportverbond overweegt om zich permanent in Almere te vestigen. In de komende jaren worden hiervoor voorbereidingen uitgevoerd zoals een haalbaarheidsonderzoek en locatieonderzoek.

Het Topsportcentrum in Almere Poort is dé plek waar je topsport kunt zien en waar je sport op alle niveaus kunt beoefenen. Jaarlijks worden hier vele (inter)nationale sportevenementen georganiseerd, zoals handbal- en basketbalinterlands, NK judo en NK badminton. Door inzet van deze middelen kunnen partijen langer gecommitteerd worden aan het Topsportcentrum in Almere. Zodat Almere Sportstad van Betekenis kan zijn.

Financiën

Voor 2025 wordt vanuit het FVA een bijdrage van € 270.000 gevraagd. Hiervan is € 150.000 voor de Dutch Water Week. Het Watersportverbond, gemeenten Amsterdam, Muiden en Lelystad en private sponsors dragen ook bij aan Dutch Water Week. De resterende € 120.000 is voor de organisatie van evenementen in de Topsportthal.

Mijlpalen 2025

- Organisatie Dutch Water Week 2025
- Diverse evenementen in de Topsportthal Diverse evenementen in de Topsportthal.

Buitenzwembad

Almere wil graag een buitenzwembad met regionale aantrekkingskracht realiseren. Het is een wens die past bij een stad met een groeiopgave. Het doel is om een buitenzwembad te realiseren met zowel toegevoegde waarde voor Almere, als ook een regionale trekker op het gebied van sport en recreatief gebruik.

Vanuit het FVA zijn middelen ingezet voor locatieonderzoek. Dit onderzoek is afgerond in 2024. De Raad heeft op basis daarvan een uitspraak gedaan voor een voorkeurslocatie. Vervolgstappen naar realisatie worden opgepakt door de lijnorganisatie.

Financiën

Voor het sleutelproject 'Buitenzwembad' worden geen nieuwe middelen aangevraagd. Het sleutelproject wordt binnen het FVA in 2024 afgerond.

05

Vernieuwend wonen

Bron: Maarten Feenstra

Vernieuwend wonen

Een toekomstbestendige woningvoorraad gaat niet alleen over aantallen, maar meer nog over aantrekkelijke, vitale wijken met een kwalitatief goede en diverse woningvoorraad. Daarbij spelen maatschappelijke vraagstukken en transitie op gebied van klimaat & energie, digitalisering, demografie en de verhouding overheid-burger een belangrijke rol.

Om werkbare antwoorden te vinden voor deze complexe uitdagingen zijn structurele veranderingen in de manier waarop we bouwen en wonen nodig.

De ambitie van de programmalijn Vernieuwend wonen is om bij te dragen aan een beter functionerende woningmarkt en een toekomstgerichte woningvoorraad – in de eerste plaats in Almere en afgeleid daarvan de regio en elders in Nederland. Daartoe worden nieuwe oplossingen onderzocht en ontwikkeld voor actuele beleids- en/of maatschappelijke vraagstukken op het gebied van bouwen en wonen. Omdat innovatie vaak niet in reguliere processen tot stand komt, dient het gericht te worden aangejaagd en ondersteund.

Vernieuwend wonen wil middels experimenten, pilots of proefprojecten in Almere iets in beweging zetten binnen de volkshuisvesting en bouwproductie. De programmalijn legt daarbij de nadruk op kwaliteit vanuit een integrale visie op de leefomgeving en maatschappelijke opgaven: condities voor aantrekkelijke, vitale wijken met een kwalitatief goede en diverse woningvoorraad. Dit vertaalt zich in enkele leidende thema's en aspecten waaraan experimenten proberen bij te dragen.

- Betaalbaarheid en toegankelijkheid van de woningvoorraad;
- Verduurzaming en circulaire economie;
- Doorwerking van sociale transformaties (wonen en zorg, vergrijzing, gezondheid);
- Fysieke aanpak van wijken (verdichting, functiemenging, transformatie);
- Woon-werk combinaties.

Het Woningbouwatelier fungeert voor deze programmalijn als uitvoeringsorganisatie. Het Woningbouwatelier is een samenwerkingsverband tussen de gemeente, provincie, het ministerie van BZK en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Onder de koepel van het Woningbouwatelier worden moge-

lijke oplossingen en innovatieve ideeën verkend en toegepast in de (reguliere) praktijk van Almere. Doel is om inzichten en woonconcepten op te leveren die landelijk relevant en toepasbaar zijn. Hiertoe faciliteert het Woningbouwatelier onderzoek, verbeelding, ondersteuning of procesbegeleiding, kennisdeling en zo mogelijk aanpassing van regelgeving.

Begin 2023 heeft de ambtelijke stuurgroep in Almere uitgesproken geen vervolg meer te zien in de huidige opzet met kleinschalige woningbouw-experimenten. In de programma-raad is dit bestuurlijk door gemeente en provincie bekrachtigd. Met dit vooruitzicht worden er al enige tijd geen nieuwe, losse pilots meer gestart vanuit het Woningbouwatelier.

Inmiddels is (vrijwel) zeker dat Vernieuwend Wonen niet meer terugkeert als programmalijn in het Meerjarenprogramma 2025-2029. Maar innovatie als drijvende kracht voor de groei van stad en regio, blijft een belangrijke waarde. Sterker nog, op gebied van onderwijs, economie, duurzaamheid, bouwen en leefomgeving zijn er hoge ambities en verwachtingen voor de komende jaren. Anders bouwen en met nieuwe woonvormen worden ook gezien als identiteitsversterkend element voor Flevoland. De sleutelprojecten Who Cares en Bouwen door de buurt worden voor de uitvoering overgedragen aan de lijnorganisatie van Almere. Sleutelproject PRICE (programmalijn Circulaire economie en energie) adopteert met uitvoeringsgelden van programmalijn 5 de uitvoering van Upcycle City Competitie, Living Lab Pampus en Circulair en biobased bouwen.

Programmalijn 5: Vernieuwend wonen	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Experiment Vernieuwend wonen	-800	0	-800
Subtotaal programmalijn Vernieuwend wonen	-800	0	-800

Bedragen € x 1.000

Financiën

Voor 2025 wordt € 800.000 aangevraagd uit het FVA. Het budget is primair bedoeld voor het faciliteren van woningbouwexperimenten en kennisdeling over resultaten of inzichten. In 2025 wordt een deel van het budget besteed aan de volgende experimenten: Bouwen door de Buurt, Who Cares en circulair & biobased bouwen.

Bouwen door de buurt

Bouwen door de Buurt is een initiatief van zeven buurtbewoners die zijn opgegroeid in Kruidenwijk, nog bij hun ouders wonen, in de vrije sector huren of hun bedrijf in de wijk hebben. Het zijn starters en doorstromers. De pilot is in Kruidenwijk van start gegaan om ruimte te bieden aan kleinschalige woningbouw waarbij de bewoners zelf aan zet zijn. Alle Kruidenwijkers ontvingen een brief in de bus met de uitnodiging om bouwplekken in de eigen wijk te vinden om voor zichzelf, voor familie of vrienden een huis te bouwen. Een andere vereiste van de pilot is dat de initiatiefnemers zelf de buurt over hun bouwplan informeren. De groep achter het initiatief heeft een locatie tussen de Wisselgracht en het Gemberpad, ten zuiden van de Korianderbrug gevonden. De pilot is nog volop gaande. De acht bouw kavels aan het Gemberpad worden bouwrijp opgeleverd in Q2 van 2025.

Mijlpalen 2025

- Resterende vergunningverleningen particuliere woningen
- Locatie bouwrijp
- Feestelijke start bouw
- Oplevering woningen die kant-en-klaar worden geleverd
- Oplevering monitoring
- Documentaire gereed
- Delen van 'lessons learned'
- Bestuurlijke besluitvorming over uitrol

Who Cares

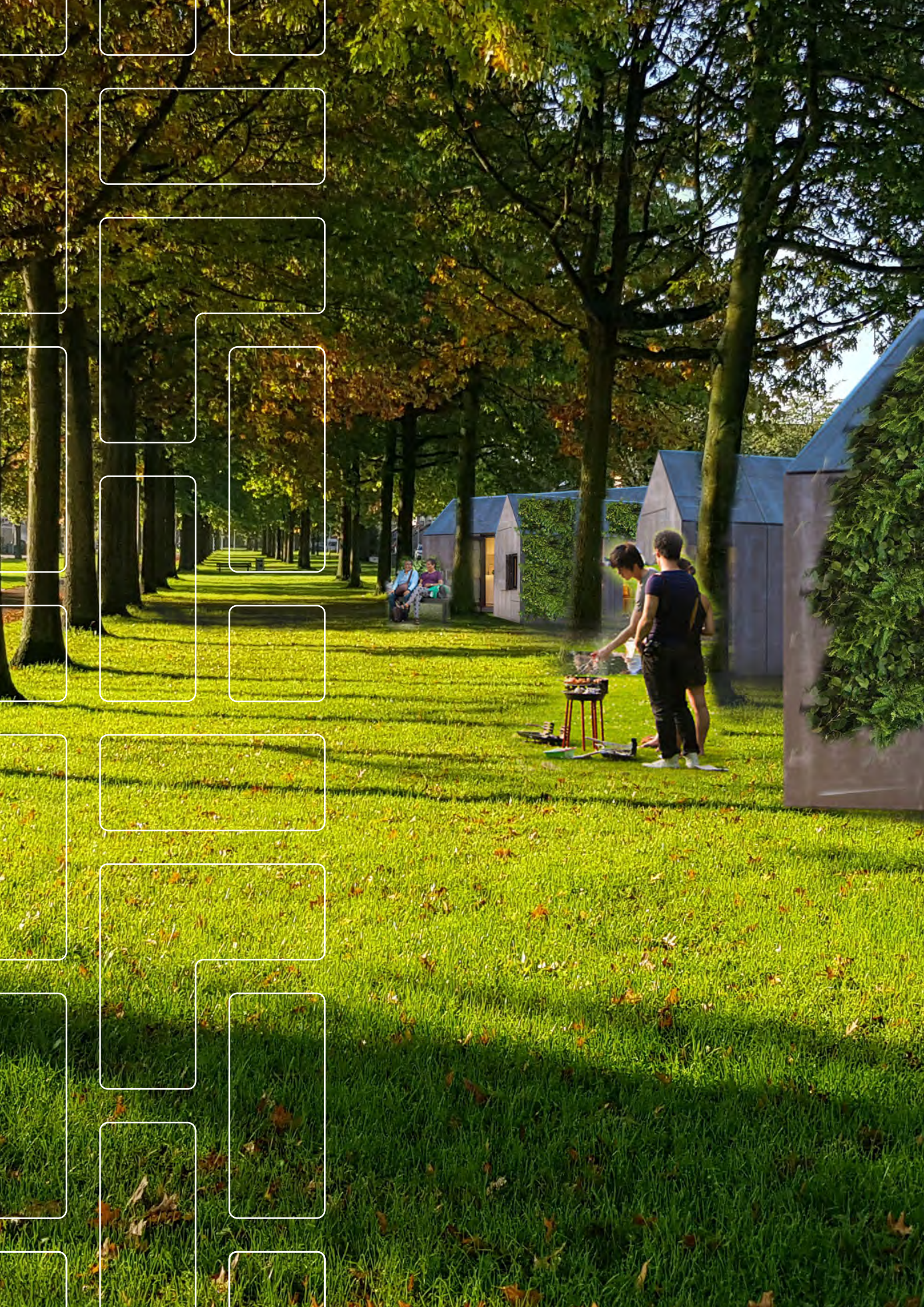
De laatste jaren groeit de behoefte aan vernieuwende oplossingen die wonen, zorg en ondersteuning combineren. In Almere speelt dit vooral in het vergrijsde stadsdeel Haven. Daarom sloot het Woningbouwatelier zich in 2017 aan bij de prijsvraag Who Cares, met als doel innovatieve ideeën te verzamelen en deze toe te passen.

Twee teams werden aangewezen als Almeerse winnaar: Expeditie Haven met de Samenredzame Wijk en BloemkoolBurenbond met het Eigentijds Hof. Bij de prijsuitreiking beloofde de Almeerse wethouder Wonen zich hard te maken voor realisatie in de stad. Inmiddels zit het project in de fase van het maken van een Ontwikkelplan. De realisatie van dit experimentele project vindt plaats in 2026, waarna oplevering in 2027 volgt.

Mijlpalen 2025

- Ontwikkelplan aangeboden aan de gemeenteraad
- Kennisoverdracht in de vorm van publicaties en presentaties

06

Groene en waterrijke identiteit

Bron: Maarten Feenstra

Groene en waterrijke identiteit

De kwaliteit van het landschap draagt bij aan het vestigingsklimaat en economisch succes van de stad. Groen en water in de stad bieden een aantrekkelijke, gezonde leefomgeving. Almere heeft de potentie hier excellent in te zijn. De stad voelt als een landgoed en grenst aan unieke deltanatuur. Deze kwaliteit wordt wereldwijd opgemerkt en gewaardeerd door de bewoners. In de komende jaren zet de programmaliijn in op het beter benutten, en waar nodig versterken van het netwerk van groen, water en natuur in en om Almere.

Programmalijn 6: Groene en waterrijke identiteit	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Unieke landschappen: Almeerderhout	-1.967	-3.290	-5.257
Excellent groene en gezonde leefomgeving	-1.457	-990	-2.447
Ecologische verbindingen	-74	-1.571	-1.645
Subtotaal Groene en waterrijke identiteit	-3.498	-5.851	-9.349

Bedragen € x 1.000

Unieke landschappen: Almeerderhout en Eemvallei

Stadsbos Almeerderhout

Het boscomplex Almeerderhout wordt ontwikkeld tot een icoon van de groene en gezonde stad. Het wordt hét stadsbos van de toekomst. Buurtbewoners spelen daarin een belangrijke rol en het bos nodigt uit om te beleven en te bewegen. Het bos van de toekomst kent een grote biodiversiteit, levert natuurlijke grondstoffen, absorbeert CO₂, biedt schaduw en houdt water vast. Het is bekend en geliefd bij iedereen.

Almeerderhout is een boscomplex van ongeveer 1.400 ha. Het is grotendeels in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. Vanuit het buitencentrum op Stadslandgoed De Kemphaan worden regelmatig activiteiten georganiseerd. Het bos wordt de komende jaren volledig omsloten door de stad. Dit biedt nieuwe kansen en vraagt om een volgende stap in de ontwikkeling van het bos zelf. Zowel in de aanhaking op de (nieuwe) wijken en het stadscentrum (de inbedding in de groene en gezonde stad), als in het versterken van de regionale betekenis (toeristisch-recreatief én ecologisch-landschappelijk). Het ontwikkelplan is in het voorjaar van 2021 vastgesteld door de gemeenteraad

van Almere. In 2022 zijn de Atlas openbare ruimte, het bostransformatieplan en het participatieplan uitgewerkt. Na de verdere planuitwerking in 2023, staat 2024 in het teken van realisatie van deelgebieden en het boscircuit.

Financiën

Voor 2025 wordt vanuit het FVA een bijdrage van €1.967.000 gevraagd. Dit bedrag is exclusief inflatiecorrectie, die in de 3^e tranche aan de orde komt.

Voor het sleutelproject Almeerderhout is een cofinanciering beschikbaar van Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer investeert € 5.000.000 + € 824.000 voor inflatie vanuit het Fonds Groenblauw Raamwerk Almere. Totaal is dat €5.824.000. Binnen dit bedrag is € 2.541.000 gereserveerd voor beheer. De bijdrage van Staatsbosbeheer bekostigt de transformatie van het bos en geeft dekking aan de additionele beheerlasten. De bijdrage is noodzakelijk voor een duurzame instandhouding van het bos.

Mijlpalen 2025

- Uitvoering deelgebieden I en II
- Aanbesteding deelgebieden III en IV en start realisatie
- Bostransformatie deelgebieden gefaseerd in uitvoering
- VO houtbelevingscentrum en placemaking
- Bosexperience operationeel (website, belevingsapp en fysiek bosloket)
- Uitvoering boscircuit en start uitvoering bruggen
- Start uitvoering inrichting Braambergen door Afvalzorg
- Uitvoering bosicoon Wildbos

Eemvallei

De ambitie voor het project Eemvallei is om een aaneengesloten landschapszone midden door Oosterwold te maken. En om volgens goede Almeerse traditie ook hier stad en natuur aan elkaar te verbinden. Het wordt als het ware het

stadsdeelpark van Oosterwold. Eemvallei is dé grootschalige landschapsuitbreiding van Almere. Vanuit het FVA is een klein budget beschikbaar als extra impuls in het ontwikkelproces. Het doel is om de realisatie van Eemvallei als geheel te borgen, als doorgaande landschapsstructuur in Oosterwold, op lange termijn.

Financiën

Voor 2025 worden geen nieuwe middelen aangevraagd voor Eemvallei. De opgave voor ontwikkeling van Eemvallei ligt in beginsel bij de gebiedsorganisatie Oosterwold. De middelen uit het FVA zijn bedoeld ter ondersteuning van het maken van een ontwikkelstrategie voor Eemvallei. Deze is afhankelijk van de voortgang van Oosterwold tweede fase en zal naar verwachting in 2024 of 2025 worden opgesteld.

Excellente groene en gezonde leefomgeving

De gemeente heeft als ambitie om de gezondheid van inwoners te verbeteren en de stad klimaatbestendig te maken door de grootste troef van Almere te benutten: het groen van de groene stad. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan zowel sociale als ruimtelijke opgaven.

De urgentie is hoog: het klimaat verandert en de gezondheid van Almeerders blijft achter vergeleken met de rest van Nederland. Voor een gezonde en toekomstbestendige groei van de stad is het nodig hierin te investeren.

In het project wordt wetenschappelijke en praktijkkennis toegepast op het gebied van het verbeteren van de gezondheid (mentaal en fysiek) van inwoners en klimaatbestendigheid door een specifieke inrichting van het groen/de leefomgeving en daaraan gekoppelde activering.

Daarvoor worden drie pilotprojecten uitgevoerd waarin bestaand wetenschappelijk onderzoek naar de relatie tussen groen, klimaatbestendigheid en gezondheid wordt gelinkt aan de Almeerse context. Dit gaat om fysieke ingrepen op locaties waardoor woningen beter aansluiten op de groene gebieden in de stad, een kwaliteitsimpuls van openbaar groen en water, maar ook om een programmatische aanpak tot stimuleren van bewegen en ontspannen in de openbare ruimte ter bevordering van welbevinden en gezondheid.

Interventielocaties

- **Haven Singelgracht:** Leemwierde. Een koel, schaduwrijk rondje Leemwierde voor ouderen.
- **Speelroute Nobelhorst:** Robert Hofstadterstraat en Patrick Blackettstraat. Beide een gezonde, koele en speelroute voor kinderen.
- **Stationskwartier:** Algerapad en omgeving. Een herkenbare, koele route met 'sticky places' voor jongeren en jongvolwassenen.

Tevens wordt een hands-on interventietoolkit Groene, Gezonde en Klimaat-adaptieve inrichting ter ondersteuning van het handelingsperspectief van gemeentelijke experts in het fysiek domein in Almere gemaakt. Met een mogelijke spin-off elders in Nederland. Gedurende het project wordt een leeromgeving/innovatieplatform gecreëerd en onderhouden waarbij vraagstukken en ontwikkelde kennis worden gedeeld en geanalyseerd en waarbij innovatie in governance en uitvoering nader worden verkend.

In dit project wordt nauw samengewerkt met de lectoraten Groene en vitale stad, en Innovatie en groenstedelijke ruimte van de Aeres Hogeschool. Gezamenlijk worden onderzoeksvragen geformuleerd en de monitoring wordt ingericht en uitgevoerd door de lectoraten. Daarnaast is de GGD Flevoland betrokken. Deze zet zich in voor een gezondere leefomgeving en kan data-analyses doen met betrekking tot gezondheid van mensen in Almere.

In 2023 zijn voor de drie locaties de definitieve ontwerpen opgeleverd en de aanbestedingen gestart. 2024 staat in het teken van de realisatie van de drie locaties. Tevens vindt monitoring van de effecten van de inrichting van de locaties plaats. De leeromgeving wordt onderhouden en ingezet om ontwikkelde kennis te delen en te analyseren.

Financiën

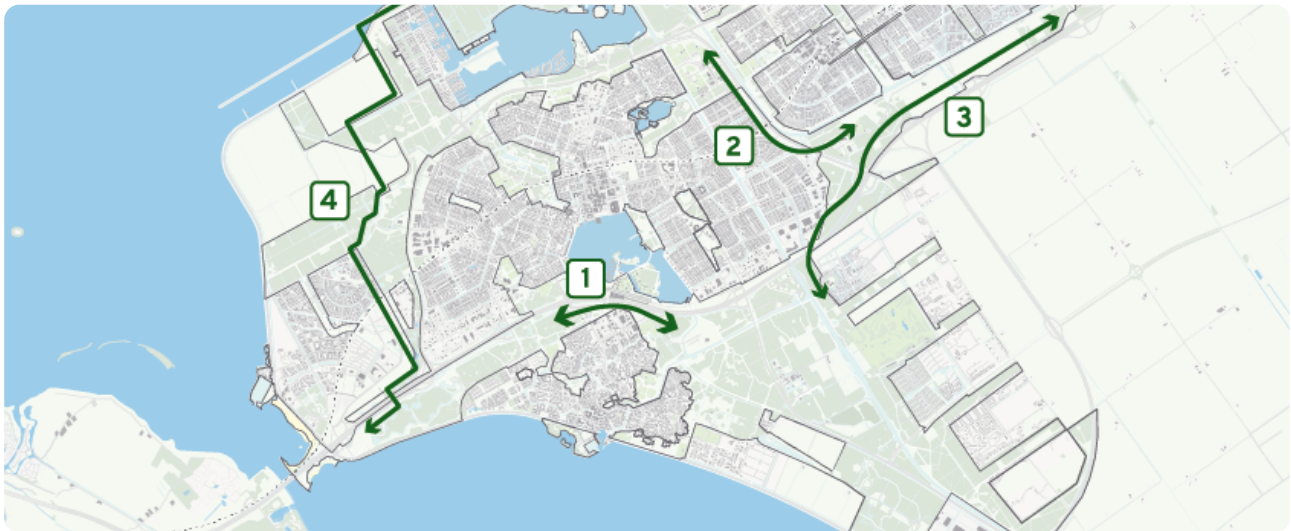
Voor 2025 wordt vanuit het FVA een bijdrage van €1.457.000 gevraagd. Sociaal Domein.

Mijlpalen 2025

- Uitvoering inrichting en programmering interventiegebieden:
- Speelroute Nobelhorst: Laatste monitoring, daarmee afronding project;
- Singelgracht Leemwierde: Oplevering herinrichting (Q1), monitoring (Q2-3), programmering;
- Lineair park Algerapad: Uitvoering herinrichting (monitoring vanaf 2026).
- Eindrapportage monitoring effecten van interventies
- Eindoplevering factsheets
- Organisatie eindsymposium (Q4) vanuit leeromgeving

Ecologische verbindingen

Zonder natuurlijk systeem is Almere geen groene stad en verliest ze haar identiteit. Door de voortgaande verstedelijking en klimaatverandering staat het jonge natuurlijk systeem onder druk. Voor de evenwichtige groei van Almere is het nodig om het natuurlijk systeem te versterken. Een impuls in (stads)natuur is een voorwaarde voor stedelijke groei.

Versterking van de verbinding tussen de ecologische kerngebieden is daarin essentieel. Met dit project wordt een toekomstbestendig natuurnetwerk gerealiseerd, dat de ecologische kerngebieden van Almere en Zuidelijk Flevoland verbindt. Dwars door de stad. Het natuurlijk systeem wordt daarmee versterkt en de biodiversiteit vergroot.

Het natuurnetwerk Almere wordt hiervoor aangevuld met de versterking van vier essentiële ecologische verbindingen:

- Verbinding Vroege Vogelbos & Almeerderhout, langs de A6/Ecozone Floriade.
- Verbinding Buitenhout & Vaartsluisbos Ecozone Hoge Vaart.
- Verbinding Almeerderhout-Buitenhout-Kotterbos Ecozone Lage Vaart.
- Verbinding Kromslootpark & Lepelaarplassen, langs de Hoge Wetering, Ecozone Pampus.

In het uitvoeringsplan is voor elke verbinding een basispakket geformuleerd en een pluspakket. Het basispakket bevat maatregelen die uitgevoerd moeten worden om de knelpunten in het systeem op te lossen. Het basispakket wordt gefinancierd met de beschikbare FVA-middelen.

Financiën

Voor 2025 wordt vanuit het FVA een bijdrage van € 74.000 gevraagd.

De bruggen in de ecozone Pampus worden deels vanuit de gebiedsontwikkeling van Almere Poort gefinancierd i.v.m. de wateropgave van dat gebied. Ook de Gouden Rand Noorderplassen/ de bypass wordt grotendeels gerealiseerd vanuit de gebiedsontwikkeling van Almere Poort. Voor de ecologische inrichting zijn aanvullend middelen beschikbaar vanuit SPUK Natuur 1 en Flevo-landschap. Via de provincie is een bijdrage van 2,5 miljoen euro toegekend voor SPUK Natuur 1. Dit is een SPUK waarbij besteding en verantwoording bij de provincie ligt.

Mijlpalen 2025

- Eindoplevering van de maatregelen in het basispakket.
- Bruggen Ecozone Pampus: realisatie brug 1 en 2 in 2024-2025.
- Oplevering rapport met monitoringsresultaten door MBO-Aeres.

07

Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst

Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst

Op basis van de perspectieven *Oostflank MRA, klaar voor de toekomst en Almere, stad met toekomst* is de Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst opgesteld. Hierin zijn afspraken en acties vastgelegd over de wijze waarop de perspectieven dichterbij worden gebracht.

In de Uitvoeringsagenda staan alle gewenste maatregelen om de groei van een sociaal, economisch en ecologisch duurzaam Almere te kunnen voortzetten, waarmee wordt bijgedragen aan sociale en economische structuurversterking van de noordelijke Randstad en de metropoolregio

Amsterdam. De Uitvoeringsagenda is eind 2021 vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0 en begin 2022 door de gemeenteraad van Almere en de Provinciale Staten van Flevoland. Voor een aantal afspraken in de Uitvoeringsagenda worden middelen uit het FVA ingezet.

Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Almere Pampus: kennis- en werkagenda	0	-527	-527
Almere Pampus: zakelijk traject	0	-197	-197
Preventieve wijkaanpak	0	-321	-321
Versterken regionale en strategische inzet	0	-350	-350
Totaal Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst	0	-1.395	-1.395

Bedragen € x 1.000

Pampus - Werkagenda

Almere wil Pampus gaan ontwikkelen voor ongeveer 30.000 woningen en werkgelegenheid voor 16.000 banen. De Werkagenda Pampus is het programma om dit doel te bereiken en in 2030 te kunnen starten met bouwen.

De Werkagenda moet leiden tot gemeenschappelijk gedragen inzichten en uitkomsten die de basis gaan vormen voor de daadwerkelijke gebiedsontwikkeling (2030-2050). Dit leidt uiteindelijk tot een boven- en ondergronds masterplan, ontwikkelstrategie, alternatieve ontwikkelscenario's en de daarbij horende integrale afwegingskader voor de lange termijn ontwikkeling (o.a. voor bijsturing ontwikkelstrategie/bijsturing koers wanneer nodig) van Almere Pampus. Het masterplan dient als basis voor het omgevingsplan, wat gemeentelijk beleid is voor de uitwerking van de toekomstige deelgebieden voor de gebiedsontwikkeling.

Complementair aan de kennis- en werkagenda wordt door middel van een zakelijk traject de nodige besluitvorming, samenwerking en financiële afspraken voorbereid.

Financiën

Alle middelen zijn eerder aangevraagd. Voor 2025 wordt vanuit het FVA dan ook geen nieuwe middelen aangevraagd.

Mijlpalen 2025

- Het ondergronds 3D-model (Geo-TOP) wordt verrijkt en afgemaakt. Gezien de eigenschappen van de locatie en de eisen van het nieuwe beleid van het Rijk (Waterbodembodem sturend) is het afmaken van de 3D-model voorwaardelijk voor de toekomstbesteding ontwikkeling van Almere Pampus.
- Het ontwerp van het (concept) masterplan 2024 wordt verwerkt in het inmiddels door TNO gebouwd digital twin model van de bovengrond. Dit loopt via het onderzoeksprogramma Xcarcity (voor mobiliteit) waar Pampus casus is.
- Scenariostudies draaien in de boven- en ondergronds 3D modellen.
- Uit de resultaten van de scenariostudies, een integraal afwegingskader opstellen met alternatieven voor de lange termijn gebiedsontwikkeling en de daarbij horende besluitvorming proces van de komende jaren.

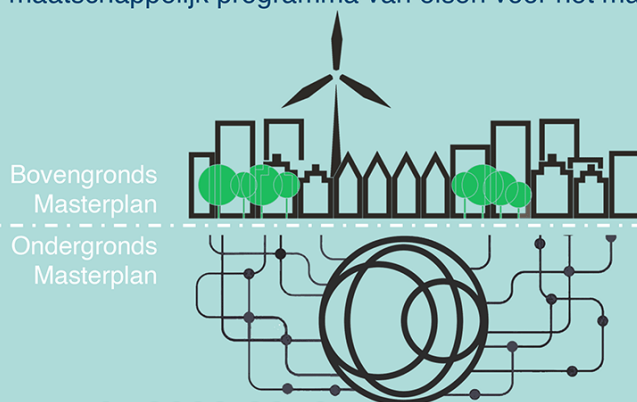
Boven- en ondergronds masterplan 2024

Kernvraag

Hoe bepalen en prioriteren we het ruimtegebruik onder- en bovengronds?

Resultaat

Fysiek en sociaal-maatschappelijk programma van eisen voor het masterplan

1. Inzicht krijgen in mogelijke relaties tussen bovengrond en ondergrond.
2. Belangenafweging in het masterplan kunnen maken die leidt tot het realiseren van de ambities.
3. Ondergrond en bovengrond effectief en duurzaam gebruiken.

Ontwikkelstrategie 2030-2050

Pampus - Zakelijk traject

Almere Pampus wordt ontwikkeld tot een stadsdeel van Almeerse kwaliteit met ongeveer 30.000 woningen en nieuwe werkgelegenheid voor circa 16.000 banen. Via een zakelijk spoor worden de nodige besluitvorming, samenwerking en afspraken voorbereid.

Voor de ontwikkelstrategie Pampus (gekoppeld aan masterplan Pampus) is in 2022 een zakelijk projectdirecteur (focus op proces, planning en financiën) aangesteld die deze in samenwerking met inhoudelijk projectdirecteur (focus op werk-agenda) zal gaan opstellen, uitvoeren en bewaken.

Financiën

In de voorgaande FVA aanvragen zijn alle middelen reeds aangevraagd, dit betekent dat € 0,- nieuwe middelen worden aangevraagd.

Mijlpalen 2025

- In 2025 wordt op basis van het Masterplan de vervolgstappen bepaald en vindt verdere uitwerking van de ontwikkelstrategie plaats.

Preventieve wijkaanpak

Almere is een New Town. Dit maakt de stad uniek, maar zorgt er ook voor dat de stad te maken heeft met grote stadsproblematiek en de komende jaren nog sterk zal groeien.

Sinds het ontstaan van Almere is er veel veranderd in de stad en de samenleving. Niet alleen zijn er nu oudere wijken die een opknabbeurt verdienen, maar ook de samenstelling van bewoners en de sociale ontwikkelingen zijn anders. Zo zijn er onder andere meer eenpersoonshuishoudens, neemt het aantal senioren toe, is er veel eenzaamheid, is de diversiteit groter, is het vertrouwen in de overheid laag en is het aantal kwetsbare jongeren de laatste jaren toegenomen. Al deze ontwikkelingen zijn niet ineens ontstaan en zullen ook de komende jaren relevant zijn. De gemeente staat dan ook voor de uitdaging om de stad gezond te laten groeien en tegelijkertijd te bouwen aan een samenleving. Hoe wordt en blijft de stad voor haar bewoners prettig om

in te leven? Niet alleen in het hier en nu, maar ook in de toekomst? In het perspectief Almere, stad met toekomst is aandacht voor de bestaande wijken in de stad door inzet van een preventieve wijkaanpak. Met de bijdrage van het FVA wordt het vlieg wiel geboden om dit goed vorm te geven. Door op tijd beginnende leefbaarheidsproblematieken op te sporen, wordt voorkomen dat ze uitgroeien tot ontembare problemen. Het opsporen gebeurt op diverse manieren: er wordt aangesloten bij het wijkgericht werken en bij bestaande overleggen, er wordt gebruik gemaakt van bestaande statistieken, er is contact met organisaties die dicht bij de bewoners staan en er zal waar nodig verder onderzoek gedaan worden.

Financiën

Alle middelen zijn in eerdere aanvragen aangevraagd, aanvraag nieuwe middelen is daarom €0,-

Mijlpalen 2025

- Aanscherping monitoringtool: vroegsignalering en ontwikkelingen stad
- Organisatorische inbedding werkwijze
- Stedelijk beraad opzetten en continueren (start 2024)
- Adviseren op proces- en procedureniveau bij integrale vraagstukken (daarbij de middellange termijn ontwikkelingen en stedelijke opgaves meenemend)
- Agenderen en signaleren van trends die op de stad afkomen

Smart mobility corridor Flevoland - Schiphol

Het programma Smart Mobility corridor Flevoland – Schiphol staat voor het slimmer omgaan met mobiliteit in de corridor en vervolgens verder in Nederland. Het gaat om mobiliteit van zowel goederen als personen. Het programma zet in op het verminderen, veranderen en verschonen van mobiliteit.

Het programma heeft een positieve impact op de leefomgeving, economie, bereikbaarheid en duurzaamheid. In het programma staan het Verminderen, Veranderen en Verschonen van verplaatsingen centraal. Met de FVA bijdrage worden enkele pilots met betrekking tot deelmobiliteit, Smart Society dashboard (slim inzetten beschikbare data mobiliteit) en het inrichten van (logistieke) hubs uitgewerkt in Almere en Flevoland. De kennis die hiermee wordt vergaard voor zowel nieuw in te richten gebieden, als voor herinrichting van bestaande gebieden, wordt in het G40-netwerk gedeeld.

In 2023 is een nieuw programmaplan opgesteld, waarmee aangesloten is op het nationale Dutch Metropolitan Innovations (DMI) ecosysteem programma. DMI is een initiatief van het ministerie van IenW om professionals werkzaam in verstedelijking en mobiliteit te helpen makkelijker online

samen te werken. Het DMI ecosysteem programma bestaat uit 17 innovatieve projecten. Gemeente Almere zet zich met name in voor twee trajecten: Digitale regie openbare ruimte (DRO) en Digital twin as a service (DTaaS).

Financiën

Voor 2025 worden geen nieuwe middelen aangevraagd. De resterende middelen van 2024 worden ingezet, samen met de cofinanciering vanuit het Nationaal Groei Fonds. Het programma is een samenwerking van ministerie van IenW, de provincie Flevoland, de MRA en de gemeente Almere.

Mijlpalen 2025

Voor de projecten 'Digitale regie openbare ruimte (DRO)' en 'Digital twin as a service (DTaaS)' worden de mijlpalen verder uitgewerkt in concrete onderzoeken.

AlmereLAB

In 2023 is besloten om het project AlmereLab toe te voegen aan de programmalijs Leer- en werkomgeving gezien de nauwe samenhang met doelstellingen en activiteiten in deze programmalijs. Het project is opgenomen onder de naam Groeiagenda, zie hoofdstuk 2.

Versterken regionale en strategische inzet

In het perspectief Almere, Stad met toekomst staat beschreven wat er de komende jaren nodig is voor verdere gezonde groei van de stad. De uitvoering van deze brede ontwikkeling vervat in intergouvernementele afspraken vindt grotendeels plaats binnen de gemeentelijke organisatie Almere.

Om het ambitieniveau van het Perspectief MRA Oostflank waar te maken, is voor de beoogde impulsen in het kader van voorbereiden en versnellen gebiedsontwikkelingen, bereikbaarheidsvraagstukken en hoofdstructuren (landschap, klimaat en ecologie) tijdelijke formatieve versterking noodzakelijk. De bijdrage uit het FVA biedt het vliegwiel om dit goed in te richten.

Financiën

Alle middelen zijn in eerdere aanvragen aangevraagd, aanvraag nieuwe middelen is daarom €0,-

Mijlpalen 2024

Met de extra inzet wordt besluitvorming over (grote) investeringen (bereikbaarheid, ecologie), planning en faseringen van diverse nieuwe gebiedsontwikkelingen voorbereid.

Economie

In 2025 zijn geen middelen vanuit het FVA beschikbaar. De activiteiten voor economie zijn in 2024 afgerond.

Onderwijs

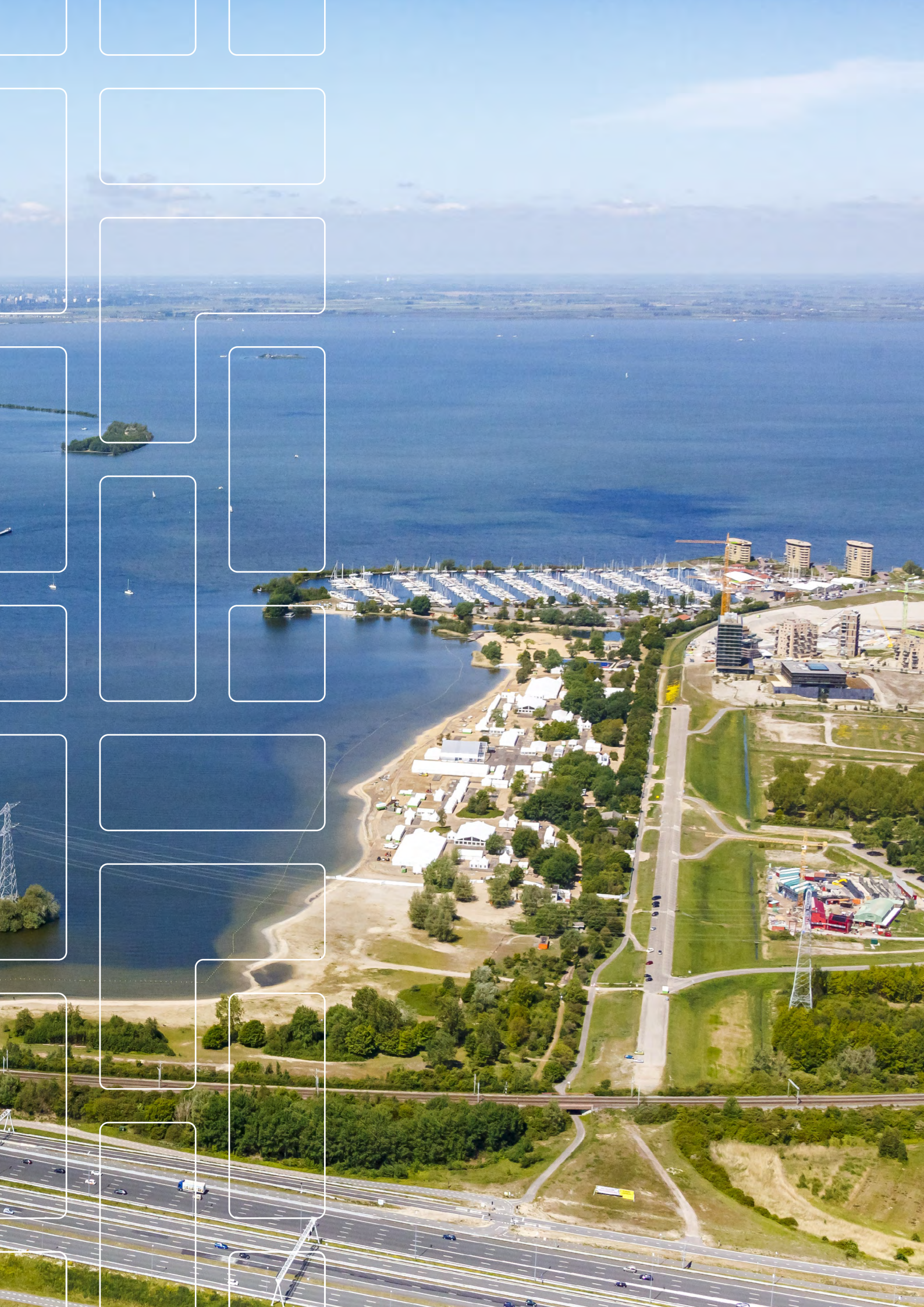
De opgaven voor het versterken van het onderwijslandschap zijn uitgewerkt in programmalijn Leer- en werkomgeving, zie hoofdstuk 2.

Cultuur

De uitwerking van de Culturele strategie is opgenomen in programmalijn Cultuur, toerisme en sport, zie hoofdstuk 4.

Werkagenda Centrum Almere 2040

De werkagenda Centrum Almere 2040 is opgenomen in programmalijn Hart van de stad, zie hoofdstuk 1.

08

Financiën

Financieel overzicht 2025

De bestedingen 2025 vanuit het Fonds Verstedelijking Almere zijn opgebouwd uit twee onderdelen:

- Proceskosten (Almere 2.0, Programmaliijnen en Uitvoeringsagenda).
- Projectkosten (Nieuwe aanvragen 2025 en reeds toegekende middelen uit voorgaande jaren).

Proceskosten	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Proceskosten Almere 2.0	-1.200	0	-1.200
Programmasturing lijnen 1 t/m 6	-1.250	0	-1.250
Totaal uitgaven <i>Proceskosten</i>	-2.450	0	-2.450

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 1: <i>Hart van de stad</i>	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Almere Centrum	-1.425	-675	-2.100
Rondje Weerwater	-380	0	-380
Subtotaal programmalijn <i>Hart van de stad</i>	-1.805	-675	-2.480

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 2: <i>Leer- en werkomgeving</i>	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Flevo Campus	-2.925	-1.005	-3.930
Kenniscampus Stadshart	-708	-2.500	-3.208
ICT Tribe Almere	-399	-2	-401
AlmereLAB - Groeiagenda		-198	-198
Spoor 3 – Sterke kennisinfrastructuur en krachtige triple helix		-200	-200
Subtotaal programmalijn <i>Leer- en werkomgeving</i>	-4.032	-3.905	-7.937

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 3: <i>Circulaire economie en energie</i>	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Circulaire economie - Upcycle City Competitie 2.0	-244	0	-244
Circulaire economie - Stedelijke grondstofstromen	-90	-696	-786
Circulaire economie - PRICE	-386	0	-386
Circulaire economie - Stedelijk voedselsysteem	-430	0	-430
Subtotaal <i>Circulaire economie</i>	-1.150	-696	-1.846
Duurzame Energie - balanceren energienet	0	-360	-360
Duurzame energie -Ultradiepe geothermie, stad zonder gas	0	-360	-360
Subtotaal Duurzame energie	0	-720	-720
Totaal programmalijn <i>Circulaire economie en energie</i>	-1.150	-1.416	-2.566

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 4: Cultuur, toerisme en sport	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Kustzone Almere Poort/Duin	-2.734	-495	-3.229
Museale voorziening	-1.288	0	-1.288
Nationaal Park Nieuwland - Almeerse Poort	-4.103	0	-4.103
Topsport	-270	0	-270
Subtotaal programmalijn Cultuur en toerisme	-8.395	-495	-8.890

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 5: Vernieuwend wonen	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Experiment Vernieuwend wonen	-800	0	-800
Subtotaal programmalijn Vernieuwend wonen	-800	0	-800

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 6: Groene en waterrijke identiteit	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Unieke landschappen: Almeerderhout	-1.967	-3.290	-5.257
Excellent groene en gezonde leefomgeving	-1.457	-990	-2.447
Ecologische verbindingen	-74	-1.571	-1.645
Subtotaal programmalijn Groene en waterrijke identiteit	-3.498	-5.851	-9.349

Bedragen € x 1.000

Uitvoeringsagenda Almere, stad met toekomst	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Almere Pampus: kennis- en werkgagenda	0	-527	-527
Almere Pampus: zakelijk traject	0	-197	-197
Preventieve wijkaanpak	0	-321	-321
Versterken regionale en strategische inzet	0	-350	-350
Totaal Uitvoeringsagenda, stad met toekomst	0	-1.395	-1.395

Bedragen € x 1.000

Totale kosten	Nieuwe middelen 2025	Middelen voorgaande jaren	Totaal middelen 2025
Risicobuffer	-500	0	-500
Totaal	-22.630	-13.736	-36.366

Bedragen € x 1.000

Programmaorganisatie Almere 2.0

De programmaorganisatie Almere 2.0 is ondergebracht bij de gemeente Almere. De hiermee samenhangende kosten worden gefinancierd uit de gemeentelijke bijdrage aan het fonds. Het budget voor deze proceskosten in 2025 bedraagt € 1,2 miljoen. Dit is hetzelfde als in 2024.

Programmasturing programmalijnen

Ten behoeve van de programmalijnen wordt vanuit het FVA jaarlijks een budget beschikbaar gesteld voor programmasturing en onderzoek naar toekomstige sleutelprojecten van de nabije toekomst. Dit taakstellende budget is voor iedere programmalijn € 250.000 per jaar. Voor programmalijn Vernieuwend wonen zijn de kosten voor de programmasturing onderdeel van de gevraagde bijdrage van € 800.000. Het budget voor deze proceskosten in 2025 voor programmalijnen 1, 2, 3, 4 en 6 bedraagt derhalve €1,25 miljoen.

Uitvoeringsagenda

Voor de werkzaamheden voor de uitvoeringsagenda wordt in 2025 € 1,4 miljoen gereserveerd. De toelichting staat in hoofdstuk 7.

Voeding van het Fonds en verdeling over de overheden

Verdeling jaarprogramma 2025	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Bijdrage gemeente Almere	9.774	9.774		
Bijdrage provincie	6.700		6.700	
Bijdrage Rijk, grondverkoop Oosterwold	-612			-612
Totaal beschikbaar	15.862	9.774	6.700	-612

Bedragen € x 1.000

Proceskosten	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Proceskosten programma Almere 2.0	-1.200	-1.200		
Programmasturing lijnen 1 t/m 6	-1.250	-1.250		
Totaal uitgaven Proceskosten	-2.450	-2.450	0	0

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 1: Hart van de stad	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Almere Centrum	-1.425	-767	-701	43
Rondje Weerwater	-380	-204	-187	12
Subtotaal programmalijn Hart van de stad	-1.805	-971	-888	55

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 2: Leer- en werkomgeving	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Flevo Campus	-2.925	-1.574	-1.440	89
Kenniscampus Stadshart	-708	-381	-349	21
ICT Tribe Almere	-5.399	-215	-196	12
Subtotaal programmalijn Leer- en werkomgeving	-4.032	-2.170	-1.985	122

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 3: Circulaire economie en energie	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Circulaire economie - Competitie Upcycle City 2.0	-244	-131	-120	7
Circulaire economie - Stedelijke grondstofstromen	-90	-48	-44	3
Circulaire economie - PRICE	-386	-208	-190	12
Circulaire economie - Stedelijk voedselsysteem	-430	-231	-212	13
Subtotaal programmalijn Circulaire economie en energie	-1.150	-619	-566	35

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 4: Cultuur, toerisme en sport	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Kustzone Almere Poort/Duin	-2.734	-1.471	-1.346	83
Museale voorziening	-1.288	-693	-634	39
Nationaal Park Nieuwland - Almeerse Poort	-4.103	-2.208	-2.020	124
Topsport	-270	-145	-133	8
Subtotaal programmalijn Cultuur, toerisme en sport	-8.395	-4.517	-4.132	255

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 5: Vernieuwend wonen	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Experiment Vernieuwend wonen	-800	-430	-394	24
Subtotaal programmalijn Vernieuwend wonen	-800	-430	-394	24

Bedragen € x 1.000

Programmalijn 6: Groene en waterrijke identiteit	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Unieke landschappen: Almeerderhout	-1.967	-1.058	-968	60
Excellent groene en gezonde leefomgeving	-1.457	-784	-717	44
Ecologische verbindingen	-74	-40	-36	2
Subtotaal programmalijn Groene en waterrijke identiteit	-3.498	1.882	-1.722	106

Bedragen € x 1.000

Saldo	Totaal	Gemeente	Provincie	Rijk
Risicobuffer	-500	-269	-246	15
Totaal kosten	-22.630	-13.308	-9.933	612

Bedragen € x 1.000

Het Fonds wordt gevoed door de gemeente, de provincie en het Rijk. Bij de verdeling van de middelen over de diverse overheden worden de volgende afspraken gehanteerd:

- De kosten voor de programmaorganisatie Almere 2.0 komen ten laste van de bijdrage van de gemeente Almere.
- Het Rijk draagt haar hele bijdrage bij.
- De overige uitgaven worden door de gemeente en provincie gedeeld.

De totale beschikbare middelen van het FVA voor 2024 is € 23 miljoen. De geplande uitgaven komen op € 22,2 miljoen uit. Conform het huidige overzicht ontstaat derhalve een saldo van € 0,8 miljoen in 2024. Dit saldo wordt betrokken bij de dekking van de projecten in de komende jaren, conform het Meerjarenprogramma 2021-2025.

Voeding van het Fonds

Gemeentelijke bijdrage

De gemeentelijke bijdrage bestaat uit een specifieke uitkering voor de groeiopgave van Almere (€ 9,8 miljoen). Dit bedrag is inclusief de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling 2023.

Provinciale bijdrage

Vanaf 2021 draagt de provincie jaarlijks € 6,7 miljoen bij.

Rijksbijdrage

De Rijksbijdrage bestaat uit de gerealiseerde opbrengst bij verkoop van Rijksgrond in Almere Oosterwold (7.000 kavels) en, op termijn, Almere Pampus voor 8.000 woningen.

Van de in 2023 verkochte gronden, wordt de opbrengst in 2025 ingebracht in het FVA. De bijdrage aan het FVA is in 2023 nul, omdat de kosten voor het pachtvrij maken van de

gronden hoger zijn dan de verkoopopbrengsten. Met het RVB is afgesproken dat zij de komende jaren de kosten, die niet in het desbetreffende jaar verrekend kunnen worden, daarom eerst in mindering brengen op de toekomstige afdracht.

Daarnaast is er een eenmalige administratieve correctie gemaakt van € 0,6 miljoen op de opbrengsten. Deze correctie betreft een klein aantal initiatiefnemers die buiten hun macht om, door het aanhouden van de vergunningen, geconfronteerd werden met de overgang van de jaarlijkse grondprijsstijging. Daarom is besloten dat deze initiatiefnemers de oude (lagere) grondprijs mochten betalen. In overleg met het RVB is dit verrekend met het FVA.

Risicoreservering

Voor de jaarschijf 2025 is er weer een risicobuffer gevormd van € 0,5 miljoen. Cumulatief vanaf 2020 tot en met 2025 is er € 3,5 miljoen gereserveerd. Hiervan is € 1,5 miljoen toegekend aan het sleutelproject Station en stationsomgeving en € 0,4 miljoen aan het Rondje Weerwater. Er resteert derhalve een bedrag van € 1,6 miljoen.

Bron: Richard Terborg

09

Bijlagen

Bijlagen

Bijlage 1: Voorwaarden Fondsbeheer

De Fondsbeheerder beheert het FVA namens de drie deelnemende overheden. De Fondsbeheerder toetst alle aanvragen voor het Jaarprogramma op hardheid en continuïteit.

Voor enkele projecten geldt dat bij het moment van aanvragen (voorjaar 2024) nog niet alle informatie beschikbaar is om de hardheid en/of continuïteit van projecten te onderbouwen. De middelen voor deze projecten worden

daarom onder voorwaarden opgenomen in dit Jaarprogramma. Indien de aanvullende informatie beschikbaar is, kunnen de middelen na instemming van de Fondsbeheerder en coördinerend bestuurders worden vrijgegeven.

Project	Beschikbaar onder voorwaarden	Voorwaarden besteding
Almere Centrum	-300	1. Jaarlijks wordt de bijdrage (€300.000) in de communicatie, marketing en evenementen in het stadscentrum formeel met de partners vastgelegd. Dit vindt einde van het jaar voorafgaand aan het jaar van toepassing plaats. De programmamanager van Almere 2.0 toetst of dit heeft plaatsgevonden. Indien dit niet vóór maart 2024 heeft plaatsgevonden, zal de programmamanager de Fondsbeheerder informeren en zullen de middelen alsnog onder voorwaarden worden geplaatst.
	-995	2. Sluitende beheerexploitatie en zekerheid cofinanciering voordat geld beschikbaar wordt gesteld voor fysieke investeringen in 2025.
Rondje weerwater	-255	Activiteitenplan met sluitende begroting obv zekerheid cofinanciering voordat middelen worden vrijgegeven.
Kenniscampus Stadshart	-708	1. Nu het programma zijn einde nadert de voorwaarde stellen dat Windesheim moet aantonen dat de voortzetting van het programma ná afloop FVA geborgd is. 2. Middelen onder voorwaarde van Activiteitenplan 2024 Windesheim (najaar 2024): in de samenwerkingsovereenkomst met Windesheim is afgesproken dat zij jaarlijks in het najaar een activiteitenplan voor het volgende jaar opstellen. Deze wordt vastgesteld door de stuurgroep van de programmaliijn Leer- en werkomgeving. De programmamanager Almere 2.0 zal de Fondsbeheerder informeren wanneer dit heeft plaatsgevonden. Indien dit niet voor maart 2024 heeft plaatsgevonden, zullen de middelen alsnog onder voorwaarden worden geplaatst.
Circulaire economie - Stedelijke grondstofstromen	-592	Het plan is dat de afdeling Stadsruimte beheerder zal zijn van het grondstoffendepot. Het is noodzakelijk dat de overdracht na 2025 aan Stadsruimte geregeld moet zijn. Daarbij moeten de risico's met adequate maatregelen voor de gemeente in beeld zijn. De voorwaarde voor het beschikbaar stellen van het budget voor de inrichting van het terrein ad € 592.000 is daarom dat Stadsruimte akkoord moet geven aan deze overdracht.
Kustzone Almere Poort/Duin	-950	Voorwaarde is dat er een sluitend beheerplan moet zijn voordat (investerings)middelen worden vrijgegeven.
Nationaal Park Nieuwland - Almeerse Poort	-2.000	Voorwaarden: 1. Een gevalideerde/sluitende projectbegroting en 2. Overeenkomst dat structurele beheer en exploitatie definitief geborgd is.
Totaal	-5.800	

Bedragen € x 1.000

Bijlage 2: Algemene afspraken met programmaliijnen

In het Jaarprogramma FVA 2025 worden de bijdragen aan de programmaliijnen en sleutelprojecten van het Fonds Verstedelijking Almere voor 2025 vastgelegd. Aan de bijdragen zijn enkele algemene voorwaarden verbonden.

Te leveren producten (activiteiten)

De te leveren producten (activiteiten) zijn per sleutelproject weergegeven in het Jaarprogramma FVA, welke door het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0 is vastgesteld op 12 juli 2024. Het Jaarprogramma wordt in november 2024 formeel bekrachtigd door de gemeenteraad bij het vaststellen van de Programmabegroting 2025.

Uitvoerende organisatie

Elke programmaliijn heeft een ambtelijk opdrachtgever van de gemeente Almere. De ambtelijk opdrachtgever is eindverantwoordelijk voor de verantwoording van de programmaliijn

en de bijbehorende sleutelprojecten. Deze mandateert desgewenst de uitvoering van het project naar anderen in zijn/haar organisatie. De uiteindelijk gemandateerde functionaris stelt periodiek de verantwoording op conform het protocol dat door het Programmteam Almere 2.0 wordt verstrekt. Het management van de programmaliijn (ic. de programmamanager) heeft een programmaverantwoordelijkheid over het totaal, regisseert op de projecten, coördineert op de onderlinge samenhang en de resultaten, en rapporteert over het programma aan de ambtelijk en bestuurlijke opdrachtgever van de programmaliijn en namens hen aan de Programmamanager Almere 2.0.

Verantwoording

Periodiek dient conform de volgende data gerapporteerd te worden:

Aanleveren	Peildatum	Ter behoeve van	Opmerking
25 januari	31 december	Jaarrekening – jaarverslag incl. financiën	
15 april	1 april	Perspectiefnota	Voortgangsrapportage april dient als basis
15 september	1 augustus	Programmabegroting	Voortgangsrapportage september dient als basis

In deze rapportages wordt de inhoudelijke en financiële stand van zaken van de programmalijnen en sleutelprojecten aan de Programmadirecteur Almere 2.0 gemeld. Daarnaast worden risico's en de stand van de voorwaarden van besteding meegenomen in de verantwoording.

Door de accountant vindt een separate controle plaats op de juistheid en rechtmatigheid van de bestedingen uit het FVA. Voor deze controle is een controleprotocol opgesteld, welke door de Programmadirecteur Almere 2.0 wordt doorgelegd naar de verantwoordelijke programmamanager van de sleutelprojecten.

Aanbestedingen

Aanbestedingen die voortvloeien uit de projecten vinden plaats conform het Europees en nationale aanbestedingsbeleid.

Staatssteuntoets

De ambtelijk opdrachtgever is verantwoordelijk voor de staatssteuntoets per sleutelproject. Bij de projecten dient geen sprake te zijn van ongeoorloofde staatssteun.

Geëigend BTW-regime

De projecten worden uitgevoerd conform de geldende BTW-regels.

Archivering

De projectdossiers dienen in ieder geval te bevatten alle stukken die van belang zijn om te kunnen constateren dat aan de voorwaarden van de projecten zoals in deze overeenkomst is overeengekomen, is voldaan; dit conform het Europees en nationale aanbestedingsbeleid.

Project control

Voor de programmalijn en bijbehorende sleutelprojecten dient adequate control ondersteuning geregeld te worden. De financiële paragraaf van college- en raadsvoorstellen dient altijd afgestemd te worden met de programma controller van Almere 2.0.

Communicatie

In alle communicatieuitingen over de programmalijn en bijbehorende sleutelprojecten dient de inhoudelijke samenhang met Almere 2.0 geborgd te zijn. Praktisch betekent dit dat bij de uitvoering van sleutelprojecten:

- In alle communicatieuitingen over de programmalijn en bijbehorende sleutelprojecten dient de inhoudelijke samenhang met Almere 2.0 geborgd te zijn. Dit geldt ook voor college- en raadsvoorstellen en raadsbrieven; deze dienen altijd afgestemd te worden met het Programma-team Almere 2.0.
- Het is tevens noodzakelijk om bij alle communicatieuitingen over de projecten - bijvoorbeeld in persberichten, bewonersbrieven, interne berichten en op bouwboarden - te tonen dat dit (mede) mogelijk wordt gemaakt door Almere 2.0. Hiervoor dient gebruik te worden gemaakt van standaardteksten en het logo (op te vragen bij de communicatieadviseurs van het programmateam Almere 2.0). Mocht het noodzakelijk zijn om af te wijken van deze standaardteksten, dan kan dat alleen in overleg met de communicatieadviseurs van het programma-team Almere 2.0.
- Steeds moet worden afgewogen in welke hoedanigheid en wanneer de partners (gemeente Almere, provincie Flevoland en het Rijk) betrokken dienen te worden. c.q. een podium kan worden geboden (bestuurders).

Betalingsregime

De middelen kunnen vanuit het FVA aan het einde van het jaar op basis van werkelijk gemaakte kosten worden onttrokken. Wanneer blijkt dat de toekenning ten onrechte of voor een te hoog bedrag heeft plaatsgevonden, wordt de toekenning door de fondsbeheerder ingetrokken of verlaagd. De teveel toegekende middelen zullen terug vloeien naar het FVA.

Tussentijdse wijziging toegekend project

Wanneer op enig moment in het project en/of programma substantiële wijzigingen optreden in de uitvoering, de begroting en het dekkingsplan, dient de ambtelijk opdrachtgever dit door te geven. Op basis van de voorgestelde wijzigingen zal het Bestuurlijk Overleg Almere 2.0 bepalen of de toegekende bijdrage daarvoor kan worden aangewend.

Bron: Maarten Feenstra

www.almere20.nl

